

NVE v/ Henrik Hveding
Postboks 5091, Majorstua
0301 Oslo

Deres ref.: 202005163
Vår ref.: 221201-ja
Dato: 01.12.2022

Skråvadalen kraftverk: Tilleggsutredning reindrift til konsesjonssøknad

Vi viser til konsesjonsbefaring 28.09.2022 hvor det var enighet om at konsekvensene for reindrift var utilstrekkelig utredet i den innsendte konsesjonssøknaden og at en tilleggsutredning for reindrift skulle utarbeides for å komplettere konsesjonssøknaden. I epost datert 11.11.2022 spesifiserer NVE at tilleggsutredningen bør omfatte følgende:

«Notatet bør inneholde beskrivelser av det aktuelle reinbeitedistriktets bruk av områdene og belyse de mulige konsekvensene kraftutbygging som omsøkt kan medføre for reindriftsnæringen. Det bør være av en slik art og omfang at de danner et tilfredsstillende beslutningsgrunnlag. Muligheten for avbøtende tiltak skal vurderes. I tillegg til tekst bør en grafisk framstilling, gjerne kart, følge notatet. Her bør andre inngrep som påvirker reindriften tegnes inn. Reinbeitedistriktet skal gis mulighet for innspill i arbeidet. Notatet skal gjennomføres av personer med relevant faglig kompetanse og i henhold til anerkjent metodikk.»

Sweco Norge AS ved reindriftsekspert Mildrid Elvik Svoen har på denne bakgrunnen vurdert konsekvenser for reindrift i vedlagte tilleggsutredning til konsesjonssøknaden.

Utredningen vurderer at den største negative påvirkningen av tiltaket vil kunne komme fra forstyrrende aktivitet som fører til unnvikelseeffekter hos reinen; enten fra langtidseffekter hvis rein blir skremt under anleggsperioden og unngår beiteområder i en radius rundt anleggsområdet også i driftsfasen, eller ved at en permanent adkomstvei gir økt tilgjengelighet og økt ferdsel fra turgåere, bruk av terrenggående kjøretøy til skogsuttak, jakt, mv.

Utredningen vurderer påvirkning og konsekvens av tiltaket både med og uten tilbakeføring av den planlagte veien opp til inntaket. Samlet er utbyggingen vurdert å gi *middels negativ konsekvens* uten tilbakeføring av anleggsveien, og *noe negativ konsekvens* med tilbakeføring av anleggsveien, lokalt i influensområdet.

Vi har opprinnelig søkt om å få etablere permanent vei opp til inntaket. Basert på vurderingene i tilleggsutredningen ønsker vi å revidere søknaden for å redusere negativ konsekvens for reindrift. Vi søker derfor om å få etablere en *midlertidig* anleggsvei som tilbakeføres til opprinnelig terreng etter endt byggeperiode. Tiltaket vil da ikke tilrettelegge for økt aktivitet i Skråvadalen i driftsfasen. Vi vil understreke at en anleggsvei som tilbakeføres til opprinnelig terreng ikke vil være kjørbare eller legge til rette for økt tilgjengelighet av Skråvadalen.

For å hindre eventuelle forstyrrelser på reindriften i anleggsfasen skisserer tilleggsutredningen avbøtende tiltak. Vi er veldig positive til å gjennomføre gode avbøtende tiltak i samråd med reinbeitedistriktet for å minimere forstyrrelser på reindrift i anleggsperioden.

Med vennlig hilsen

Joakim Arntsen

Prosjektleder/ NGK Utbygging AS

Vedlegg: Tilleggsnotat reindrift - konsesjonssøknad Skråvadalen kraftverk

Tilleggsnotat reindrift

Konsesjonssøknad Skråvadalen kraftverk

Revisjonshistorikk

Rev:	Dato:	Beskrivelse av endringen	Utarbeidet av	Kontrollert av
01	20.11.2022	Første versjon til leveranse	Mildrid Elvik Svoen	Johanne Rognstad
02	29.11.2022	Revidert versjon til leveranse	Mildrid Elvik Svoen	Johanne Rognstad

Sweco Norge AS
Prosjekt:
Prosjektnummer:
Kunde:
Dato:
Opprettet av:

Organisasjonsnr. 967032271
Skråvadalen kraftverk
10233937
NGK Utbygging AS
29.11.2022
Mildrid Elvik Svoen

Innholdsfortegnelse

Sammendrag	5
1 Innledning.....	6
1.1 Bakgrunn for prosjektet og tiltaksbeskrivelse	6
1.2 Overordnede føringer og rettsgrunnlag	7
2 Metode	9
2.1 Definisjon av begreper	9
2.2 Kunnskapsgrunnlaget	9
2.3 Usikkerhet	10
3 Kjent kunnskap om påvirkning på reindrift	11
3.1 Direkte og indirekte effekter	11
3.2 Unnvikelseeffekter	11
3.3 Sumvirkninger (kumulative effekter)	12
3.4 Bæreevne og næringsgrunnlag	12
4 Beskrivelse av dagens situasjon for reindrift.....	13
4.1 Overordnet driftsmønster	13
4.1.1 Vårbeiter	13
4.1.2 Sommerbeiter	13
4.1.3 Høstbeiter og høstvinterbeiter	14
4.1.4 Vinterbeiter	14
4.1.5 Flytt- og trekkleier	14
4.1.6 Beitetilgang og minimumsbeiter	15
4.2 Driftssituasjon rundt Skråvådalen	15
4.3 Verdivurdering for reindrift	18
5 Vurdering av samlet belastning i Voengel-Njaarke reinbeitedistrikt.....	19
5.1 Energiprosjekter	19
5.2 Andre tiltak og påvirkninger	21
5.3 Bæreevne og næringsgrunnlag	22
6 Vurdering av tiltakets virkninger for reindrift.....	23
6.1 Påvirkning i dagens situasjon	23
6.2 Påvirkning fra tiltaket.....	25
6.2.1 Anleggsfasen	25
6.2.2 Driftsfasen uten tilbakeføring av anleggsvei.....	25
6.2.3 Driftsfasen med tilbakeføring av anleggsvei.....	26
6.2.4 Påvirkning inkludert samlet belastning	27

6.3	Konsekvens av tiltaket	28
6.3.1	Konsekvens uten tilbakeføring av anleggsvei	28
6.3.2	Konsekvens med tilbakeføring av anleggsvei	28
6.3.3	Konsekvens av tiltaket inkludert samlet belastning for reindrift.....	28
7	Innspill til arbeidet.....	29
7.1	Innspill fra Voengel-Njaarke reinbeitedistrikt	29
7.2	Innspill fra Norsk Grønnkraft Utbygging AS	29
8	Skadereduserende tiltak	30
8.1	Tiltak i anleggsfasen	30
8.1.1	Unngå skade.....	30
8.1.2	Begrense skade.....	30
8.1.3	Istandsette (restaurere)	30
8.2	Tiltak i driftsfasen	30
8.2.1	Begrense skade.....	30
9	Referanser.....	31

Sammendrag

Norsk Grønnkraft Utbygging AS (NGKU) har søkt om konsesjon for Skråvadalen kraftverk. Formålet med konsesjonen er å utnytte Skrovadalselva i Bindal kommune til produksjon av fornybar energi. Utbyggingen medfører etablering av en inntakskonstruksjon, nedgravd rørgate, kraftstasjon, utløpskanal, tilkomstvei, midlertidig massetipp og anleggsvei opp til Agnettjønnna med eller uten tilbakeføring etter endt anleggsperiode. Norges vassdrags- og energidirektorat (NVE) har bedt NGKU om å levere et tilleggsnotat til konsesjonssøknaden som beskriver reinbeitedistriktets bruk av områdene og belyser de mulige konsekvensene den omsøkte kraftutbyggingen kan gi for reindriftsnæringen.

Influensområdet for reindrift er avgrenset fra Kollsvikbugen, opp dalføret langs Øver-Skrovabakkan og videre opp dalførene rundt Ner-Skrovadalsvatnet, Kvitdalsvatnet og Skråvadalsvatnet, siden beitene her kan bli berørt av eventuelle unnvikelseeffekter. Influensområdet har funksjon som årstidsbeite både vår, sommer (inkl. luftingsområder) og vinter (lavbeiter og trær med hengelay). Det går også trekkleier for rein gjennom området. Siden vinterbeiter er minimumsfaktor i distriktet, gjør det at influensområdet samlet er vurdert å ha **svært stor verdi** for reindrift.

De planlagte tiltakene vil medføre både midlertidig og permanent beslag av beiteland for rein som følge av anleggs- og driftsfasen. Arealene med direkte beslag av beitearealer er imidlertid av begrenset størrelse, og den direkte, lokale påvirkningen på beiteressursene er vurdert som en ubetydelig endring, siden en minimal andel av beiteområdene blir berørt.

Den største negative påvirkningen er vurdert å kunne komme fra unnvikelseeffekter. Enten fra langtidseffekter hvis rein blir skremt under anleggsperioden og unngår beiteområder i en radius rundt anleggsområdet også i driftsfasen, eller ved at anleggsveien til Agnettjønnna gir økt tilgjengelighet opp Øver-Skrovabakkan og videre østover. Sistnevnte kan gi risiko for økt ferdsel fra turgåere og bruk av terrenggående kjøretøy til skogsuttak, jakt, mv. Påvirkningen fra tiltaket er i rapporten vurdert både uten (**noe forringet**) og med tilbakeføring av anleggsveien (**ubetydelig endring til noe forringet**). I vurderingen av påvirkning med tilbakeføring av anleggsveien er det lagt til grunn at det er praktisk mulig å tilbakeføre veien her, uten å øke tilgjengeligheten opp Øvre-Skrovabakkan. Samlet vurderes utbyggingen å gi **middels negativ konsekvens** uten tilbakeføring av anleggsveien og **noe negativ konsekvens** med tilbakeføring av anleggsveien lokalt i influensområdet.

Gjennom konsesjonsbehandling av en rekke vann- og vindkraftverk i reinbeitedistriktet de siste 12 årene har NVE og OED slått fast at beiteressursene til Voengel-Njaarke reinbeitedistrikt er under stort press. NVE og OED har både gitt og avslått konsesjoner etter nærmere vurderinger av samlet belastning for reindrift. Produksjonsparametere som lav kalveslaktefaktor og et noe redusert samlet reintall over tid bidrar til å indikere at bæreevnen i distriktet er utfordret.

Det er vanskelig å fastslå sikkert hvilken påvirkning og konsekvens utbyggingen av Skråvadalen kraftverk vil ha for den samlede belastningen for ressursgrunnlaget og driftssituasjonen i Voengel-Njaarke reinbeitedistrikt. Det er knyttet usikkerhet til om det er mulig å unngå økt tilgjengelighet, selv ved tilbakeføring av anleggsveien. Her viser tiltakshaver og reinbeitedistriktet til motstridende erfaringer. Basert på tidligere vurderinger mener vi det er en risiko for at utbyggingen kan bidra til å øke den samlede belastningen i distriktet.

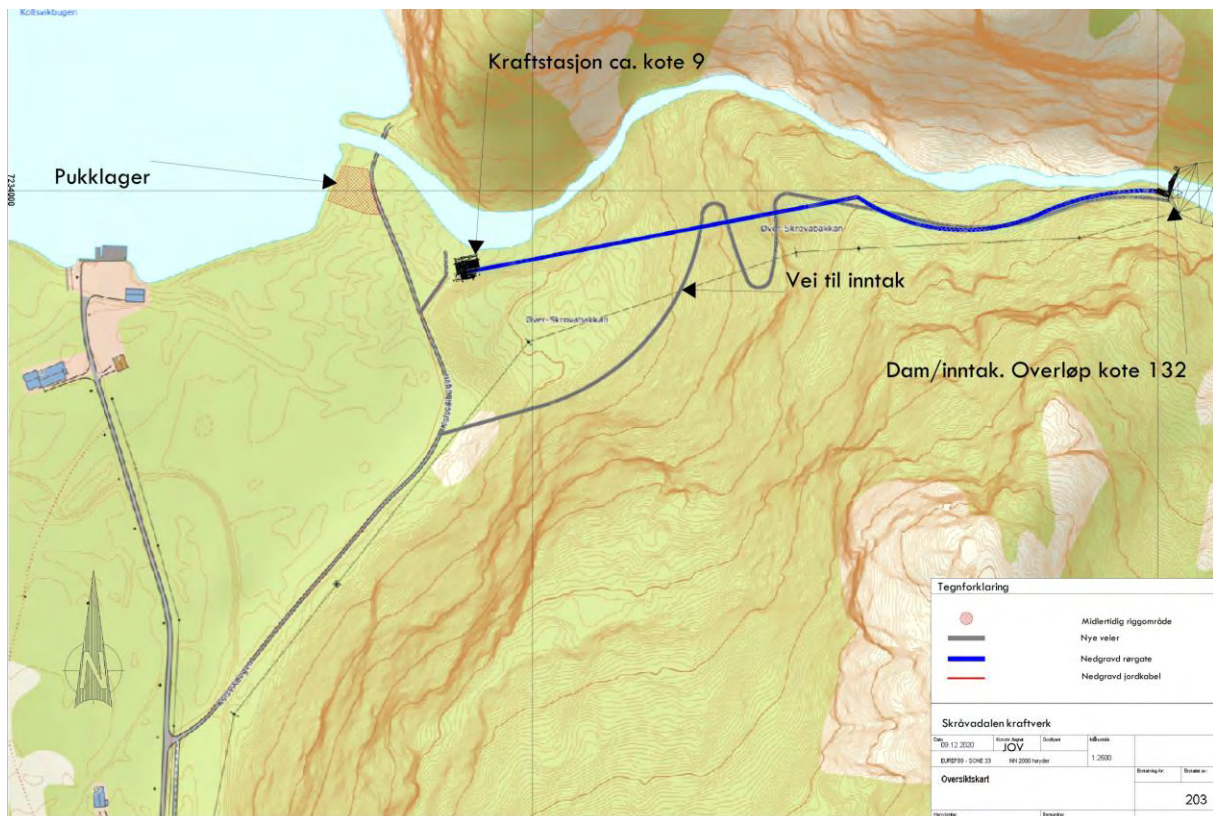
1 Innledning

1.1 Bakgrunn for prosjektet og tiltaksbeskrivelse

Norsk Grønnkraft Utbygging AS (NGKU) har søkt om konsesjon for Skråvadalen kraftverk. Formålet med konsesjonen er å utnytte Skrovdalselva i Bindal kommune til produksjon av fornybar energi. Årlig middel produksjon for kraftverket er estimert til 13,4 GWh.

Tiltaket er lokalisert i Skråvadalen, hvor Skrovdalselva munner ut i Kollsvikbugen i Tosenfjorden (Figur 1-1). Det er planlagt inntak på ca. kote 132, rett vest for Agnettjønnna. Her blir det en inntakskonstruksjon med en betongterskel på ca. 2 m høyde og 18 m lengde, og et lite bygg rundt selve inntaket, på sørsiden av elva (se illustrasjon i konsesjonssøknadens kap. 2.2) (NGK Utbygging AS, 2022). Fra inntaket vil det gå en nedgravd rørgate på ca. 580 m vestover til ny kraftstasjon i Kollsvikbugen på ca. kote 9. Kraftstasjonen får et areal på ca. 70 m² samt areal for en snuplass. Utløpet vil føres tilbake i Skrovdalselva gjennom en kort utløpskanal eller nedgravd rør. Nettilknytning for kraftstasjonen vil følge nedgravd jordkabel langs eksisterende vei fram til dagbygg utenfor eksisterende Kollsvik kraftverk.

Det er planlagt en ny stikkvei fra eksisterende veg i Kollsvikbugen opp til kraftstasjonen og opp til inntaket ved Agnettjønnna. Veien til inntaket vil bli ca. 800 m lang. I de øvre delene av anlegget vil veien og rørgata ligge i samme trasé. Deler av traséene for rørgate og anleggsvei består av fjell, og det kan bli nødvendig å sprengne ut berg enkelte steder. Etter anleggsperioden er det planlagt at anleggsveien skal bli opprettholdt, for å sikre adkomst til de øvre delene av kraftverket. Grunneierne ønsker også å få en vei opp i Skråvadalen for bedre tilgang til tømmerdrift og jakt (NGK Utbygging AS, 2022). Utbyggingen vil ha god massebalanse, hvor behov for uttak og deponering av masser blir løst innenfor anleggsområdet. Det er satt av areal til et midlertidig område for mellomagring av pukkmasser i strandområdet ved utløpet av Skrovdalselva.

Figur 1-1. Kart over utbyggingsområdet fra konsesjonssøknad for Skråvadalen kraftverk fra 27.01.2022 (Illustrasjon: NGKU)

Norge vassdrags- og energidirektorat (NVE) sendte søknaden om konsesjon på høring 10.02.2022. Statsforvalteren i Nordland, Nordland Fylkeskommune, Bindal kommune og Voengel-Njaarke reinbeitedistrikt påpekte i sine høringsuttalelser mangler og feil ved kunnskapsgrunnlaget for reindrift i høringsutkastet til konsesjonssøknaden. Det ble gjennomført en befaring i Skråvadalen 28.10.2022, hvor representanter fra NVE, NGKU, Bindal kommune, Statsforvalteren i Nordland, Nordland fylkeskommune, Voengel-Njaarke reinbeitedistrikt og grunneiere deltok.

I etterkant av befaringen ba NVE om at NGKU leverer et tilleggsnotat til konsesjonssøknaden som beskriver reinbeitedistriktets bruk av områdene og belyser de mulige konsekvensene den omsøkte kraftutbyggingen kan gi for reindriftnæringen. I henhold til bestillingen fra NVE skal notatet ha et innhold og omfang som gjør at det danner et tilfredsstillende beslutningsgrunnlag. Muligheten for avbøtende tiltak skal vurderes. Notatet skal inneholde kart, hvor også andre inngrep som påvirker reindriften tegnes inn. Reinbeitedistriktet skal gis mulighet for innspill i arbeidet og notatet skal utarbeides av personer med relevant faglig kompetanse og i henhold til anerkjent metodikk.

Sweco har fått i oppdrag fra NGKU å utarbeide tilleggsnotatet for reindrift, i tråd med bestillingen fra NVE. Det er ikke lagt opp til at det skal gjennomføres en befaring i forbindelse med utredningen. Det er gjennomført to telefonsamtaler med distriktsleder for å innhente innspill om dagens driftssituasjon i området og andre aktuelle innspill fra distriktet i forbindelse med utredningen. På grunn av krav til framdrift har det ikke vært rom for ytterligere medvirkning fra distriktet i utredningsarbeidet. Det betyr at distriktet ikke har hatt mulighet til å lese gjennom og komme med tilbakemeldinger på tilleggsnotatet før ferdigstilling.

1.2 Overordnede føringer og rettsgrunnlag

Reindriftsretten har sitt grunnlag i alders tids bruk, i de områdene hvor reindriftssamene fra gammelt av har utøvd reindrift (reindriftsloven § 4) (Lovdata, 2022b). Reindriftsrettens innhold er utdypet i reindriftslovens kap. 3. Den inkluderer blant annet rett til å la reinen beite i fjell og utmark (§ 19), tilgang til nødvendige årstidsbeiter (§ 20) og tilgang til fritt og uhindret å flytte rein mellom beiteområder og langs tradisjonelle flyttleier (§ 22). Paragraf 22 fastslår at reindriften flyttleier ikke kan stenges, men at Landbruks- og matdepartementet kan godkjenne omlegging eller åpning av nye flyttleier når berettigede interesser gir grunn til det (Lovdata, 2022b).

Reindriftsloven skal bidra til å sikre reindriftsarealene som reindriften viktigste ressursgrunnlag, hvor ansvaret for sikring av arealene påhviler både innehavere av reindriftsretten, øvrige rettighetshavere og myndighetene (§ 1) (Lovdata, 2022b). Det samiske reinbeiteområdet er delt inn i regionale reinbeiteområder, som igjen er delt inn i reinbeitedistrikter og eventuelt siidaer (sijte; § 4-6). Hvert reinbeitedistrikt/siida består av flere siidaandeler – reineiere eller familiegrupper som eier rein og utgjør et driftsfellesskap sammen med resten av distriktet eller siidaen (§ 10). Distriktsstyret representerer reindriftsinteressene i reinbeitedistriktet, og det er styrets oppgave å ivareta reinbeiteressursene i distriktet i samsvar med lover og bruksregler (§ 44).

Folkeretten legger føringer for hvordan virkninger for den samiske reindriften skal vurderes (Landbruks- og matdepartementet, 2021). Statens forpliktelser ovenfor samene som urfolk er definert gjennom Grunnlovens § 108, FNs konvensjon om sivile og politiske rettigheter (SP) artikkel 27 og ILO-konvensjonen nr. 169 om urfolk og stammefolk i selvstendige stater. Det inkluderer både å sikre naturgrunnlaget for den samiske reindriften som del av retten til kulturutøvelse, og prosessuelle forpliktelser knyttet til konsultasjon og deltakelse i beslutninger som kan påvirke samiske interesser direkte (Landbruks- og matdepartementet, 2021).

Samelovens kap. 4 utdyper plikten til å konsultere samiske interesser, som gjelder for både statlige myndigheter, fylkeskommuner og kommuner (Lovdata, 2022c).

Regjeringens veiledere og retningslinjer for planlegging og konsesjonsbehandling gir en rekke føringer for saker som berører reindriftsinteresser. Landbruks- og matdepartementets veileder for reindrift og plan- og bygningsloven slår fast at reindriften erfaringsbaserte kunnskap skal legges til

grunn i forvaltningens arbeid, og at tradisjonell kunnskap skal være del av kunnskapsgrunnlaget i beslutningsprosesser (Landbruks- og matdepartementet, 2021). Videre definerer veilederen særverdiområder med en særlig viktig funksjon for reindriften. Disse inkluderer flyttleier, brunstland, kalvingsland, sentrale luftingsområder, samt områder i og ved anlegg til merking, skilling og slakting. Olje- og energidepartementets retningslinjer for små vannkraftverk gir retningslinjer for NVEs konsesjonsbehandling og foreslår en metode for verdivurdering av reindriftsområder basert på tilstedeværelse av særverdiområder og minimumsbeiter for reindrift (Olje- og energidepartementet, 2007). Retningslinjene poengterer at det kan være regionale forskjeller innad i det samiske reinbeiteområdet knyttet til hva som er særverdiområder og minimumsbeiter.

Regional plan om vannkraft i Nordland har følgende retningslinjer for vurdering av konsesjonspliktige saker for vannkraft i Nordland (Nordland fylkeskommune, 2021):

- E1. Det skal ikke tillates utbygginger som hindrer reindriftens rett til bruk av flyttleier.
- E2. Innenfor reindriftens kalvingsområder skal det ikke tillates utbygginger som kan virke forstyrrende på kalvingsaktivitet.
- E3. I øvrige områder av stor verdi for reindrift skal man være restriktiv med å tillate utbygging av vannkraftverk.
- E4. Det skal ikke tillates utbygginger som i vesentlig grad bidrar negativt til den samlede belastningen for reindriften.

2 Metode

Prinsippene i Statens vegvesens veileder «Håndbok V712 Konsekvensanalyser» (2018, oppdatert 2021) og Landbruks- og matdepartementets veileder for reindrift og plan og bygningsloven (2021, oppdatert 2022) er lagt til grunn for arbeidet. Metodikken for vurdering av påvirkning på landskapsøkologiske funksjoner i Miljødirektoratets veileder for konsekvensutredning av klima og miljø (2022) er også brukt som støtte i vurderingene av påvirkning.

2.1 Definisjon av begreper

Innledningsvis vil vi definere noen sentrale begreper for reindrift som blir brukt i rapporten.

Tabell 2-1. Definisjon av sentrale begreper for reindrift.

Begrep	Definisjon
Flyttlei	Retten til å flytte med rein er grunnleggende i reindriftretten. Flyttleiene følger den naturlige topografien, har blitt til gjennom lang tids bruk og er en nødvendig del av opprettholdelsen av beitemønsteret i et reinbeitedistrikt (Landbruks- og matdepartementet, 2021). Flyttleier har et særlig vern i reindriftslovens § 22 og må ikke stenges (Lovdata, 2022b). Landbruks- og matdepartementet klargjør i sin veileder at en flyttlei må anses som stengt, hvis reindriften ikke fritt og uhindret kan flytte med rein (Landbruks- og matdepartementet, 2021).
Trekklei	Langs trekkleier trekker reinen av seg selv, enkeltvis eller i flokk, mellom ulike beiteområder (Landbruksdirektoratet, 2021a).
Oppsamlingsområde	Oppsamlingsområder er områder med kvaliteter (godt beite, oversikt, naturlig avgrensning mv.) som gjør det enklere for reineiere å ha kontroll på flokken under samling. Reinen samles for å foreta kalvemerking, skilling, slakting eller flytting (Landbruksdirektoratet, 2022).
Årstidsbeite	I reindriftskartene er reindriften årstidsbeiter delt inn i fem sesonger (vår, sommer, høst, høstvintr og vinter) (Landbruksdirektoratet, 2022). Disse er igjen delt inn i to kategorier etter funksjon og beiteintensitet. Beitesesongens lengde kan variere i både i tid og utstrekning fra år til år.
Minimumsbeite	Minimumsbeitet er det årstidsbeitet som begrenser reintallet i distriktet (Landbruks- og matdepartementet, 2021). Minimumsbeitet danner med det et viktig grunnlag for fastsettelsen av øvre reintall for reinbeitedistriktene.
Særverdiområde	Særverdiområder er områder med en særlig viktig funksjon for reindriften (Landbruks- og matdepartementet, 2021). Disse inkluderer flyttleier, brunstland, kalvingsland, sentrale luftingsområder, samt områder i og ved anlegg til merking, skilling og slakting.

2.2 Kunnskapsgrunnlaget

Utredningen er utarbeidet basert på informasjon i reindriften arealbrukskart (NIBIO Kilden, 2022), distriktsplan for Voengel-Njaarke reinbeitedistrikt (Voengel-Njaarke reinbeitedistrikt, 2015), dialog med distriktsleder og andre relevante rapporter fra området. Oppdatert forskning om påvirkning og forstyrrelser på rein som følge av fysiske tiltak og menneskelig aktivitet er lagt til grunn for arbeidet. Det er ikke gjennomført egen befaring i forbindelse med den reindrifsfaglige utredningen.

Landbruks- og matdepartementets veileder for reindrift og plan- og bygningsloven (2021) stiller tydelige krav til at tradisjonell samisk kunnskap skal inngå som en del av beslutningsgrunnlaget til forvaltningen. Siden den tradisjonelle kunnskapen i stor grad blir overlevert muntlig, er det en forutsetning at man har god dialog med reinbeitedistriktene gjennom utredningsprosessen for å få tilgang til kunnskapen. Veilederen fremholder at den muntlig overførte kunnskapen er et viktig tillegg til arealbrukskart og distriktsplaner, for å sikre at planmyndighetene får et helhetlig bilde av arealbruken (Landbruks- og matdepartementet, 2021). Dette har blitt gjort i begrenset grad i denne utredningen.

Arktisk råds permanente deltakere (urfolksorganisasjonene) har sammenfattet følgende definisjon av begrepene tradisjonell kunnskap og erfaringsbasert kunnskap, som grunnlag for implementering av tradisjonell kunnskap i sitt arbeid (Arctic Council, 2015; oversatt av Eira & Sara, 2017):

Tradisjonell kunnskap er en systematisk måte å tenke og vite på som er utarbeidet og brukes på fenomener på tvers av biologiske, fysiske, kulturelle og språklige systemer. Tradisjonell kunnskap er eid av innehaverne av denne kunnskapen, ofte kollektivt, og er unikt uttrykk og overføres gjennom urfolksspråk. Kunnskapen er generert gjennom kulturell praksis, levde erfaringer, bland annet omfattende flergenerasjons observasjoner, leksjoner og ferdigheter. Det har blitt utviklet og verifisert i løpet av årtusener og er fremdeles under utvikling i en levende prosess, herunder kunnskap ervervet i dag og i fremtiden, og det går i arv fra generasjon til generasjon.

2.3 Usikkerhet

Kunnskapen om dagens driftssituasjon for Voengel-Njaarke reinbeitedistrikt er god. Utredningen baserer seg blant annet på distriktsplanen og samtaler med distriktsleder. Utreder har ikke gjennomført egne befaringer, men har hatt tilgang til billedokumentasjon av tiltaksområdet og beskrivelser fra tiltakshaver og distriktsleder i etterkant av befaringen de gjennomførte med NVE 28.10.2022. Topografiske 3D-kart har også bidratt til å gi et innblikk i landskapsformasjonene i områdene og hvilke kvaliteter disse tilfører beiteområdene.

Distriktet har bidratt med utfyllende informasjon om driftsmønster og om bruken av beitelandet i utredningsområdet til ulike tider av året. De har også gitt opplysninger om utfordringer knyttet til allerede utbygde kraftverk og andre utbygginger / aktiviteter som bidrar til den samlede belastningen på beiteressursene i distriktet. Sammen med øvrige kilder gir dette en god oversikt over dagens bruk og relevante utfordringer som grunnlag for å vurdere tiltaks- og influensområdets verdi for reindrift. NVE og OED har de siste 15 årene behandlet en rekke konsesjonssøknader for anlegg til kraftproduksjon innenfor Voengel-Njaarke reinbeitedistrikt. Kunnskapsgrunnlag og begrunnelser for vedtakene i disse konsesjonssakene inngår i vurderingsgrunnlaget for samlet belastning for reindrift i dette tilleggsnotatet.

Når det gjelder vurderinger av påvirkning og konsekvens for reindrift av utbyggingstiltak er det alltid knyttet større usikkerhet til disse. Det er mange faktorer som sammen spiller inn på hvordan reinen responderer på ulike typer påvirkninger. Summen av ulike påvirkninger kan være større enn effekten av hver enkelt påvirkning separat. Samtidig kan rein i gitte situasjoner venne seg til ulike former for tiltak og aktivitet. På grunn av krav til fremdrift for utredningsarbeidet har det vært begrenset hvor grundig vi har kunnet gå inn i vurdering av påvirkning, samlet belastning og effekten av avbøtende tiltak. Vurderingene støtter seg på den mest oppdaterte forskningen om påvirkning og forstyrrelse av rein sammen med de lokale reindriftsutøvernes erfaringer og tidligere vurderinger fra NVE, for å sikre best mulig dokumentasjon og grunnlag for vurderingene.

3 Kjent kunnskap om påvirkning på reindrift

Det er generelt enighet mellom reindriftnæringen, ulike forskningsmiljøer og forvaltningen om at både inngrep og menneskelig aktivitet i reinbeiteområder gir negative konsekvenser for reindrift (Eftestøl, Tsegaye, Flydal, & Colman, 2021; Strand, et al., 2017; Vistnes, Nellemann, & Bull, 2004). Omfanget av den negative påvirkningen varierer blant annet med type aktivitet / tiltak, når på året reinen blir påvirket og hvilke dyrekategorier av rein som bruker områdene (simler med kalv, ungbukker, mv).

3.1 Direkte og indirekte effekter

Det er vanlig å dele inn tap av beiteareal i tre kategorier – direkte lokale effekter, indirekte regionale effekter og kumulative effekter (Vistnes, Nellemann, & Bull, 2004):

- *Direkte lokale effekter*

Direkte lokale effekter omfatter direkte tap av beiteareal fordi fysiske installasjoner og infrastruktur beslaglegger beitevegetasjon, sammen med stress og fluktreaksjoner hos reinen som en direkte følge av menneskelig aktivitet i tilknytning til tiltaket eller den fysiske installasjonen i seg selv. Dette kan gi utslag i redusert bruk av beiteområder i direkte tilknytning til tiltaket, lavere energioptak gjennom redusert beitetid eller økt energiforbruk i form av frykt- og fluktadferd, noe som kan gi redusert kondisjon og overlevelse. Hvis et inngrep utgjør en barriere som stenger tilgangen til større beiteområder i distriktet, vil dette være en direkte effekt som kan gi regional virkning.

- *Indirekte regionale effekter*

De indirekte regionale effektene er det indirekte tapet av beitearealer som følge av at reinen unnviker eller reduserer bruken av beiteområder i et større område rundt inngrep og/eller menneskelig aktivitet. Radiusen for unnvikelsen vil variere, både med type tiltak, hvilke årstidsbeiter som blir berørt og hvilke dyrekategorier som bruker områdene.

- *Kumulative effekter*

De kumulative effektene er de samla, langvarige effektene av alle inngrep og menneskelig aktivitet innenfor beiteområdene til et reinbeitedistrikt. Dette kan blant annet gi utslag i tapt bæreevne for beitelandet med behov for å redusere reintallet, økt rovdyrtap fordi dyrene presses sammen på et mindre område eller redusert produksjon som følge av økt dødelighet, redusert drektighet, lavere kalvingsprosent per simle, redusert kalveoverlevelse og lavere slaktevekter (lavere energioptak/høyere energiforbruk).

3.2 Unnvikelseeffekter

Type tiltak / aktivitet og plasseringen i terrenget påvirker i hvilken grad man kan forvente unnvikelseeffekter hos reinen (at reinen unngår et område rundt tiltaket/aktiviteten). Unnvikelseeffekten er vist å ha størst omfang i forbindelse med menneskelig aktivitet, enten det er menneskelig aktivitet i tilknytning til ett inngrep (anleggsarbeid, tilsyn og vedlikehold) eller ulike former for friluftslivsaktivitet (Eftestøl, Tsegaye, Flydal, & Colman, 2021). Graden av negativ påvirkning og utstrekningen av unnvikelsen avhenger også av når på året området blir brukt og hvilke dyrekategorier av rein som bruker de aktuelle områdene. For eksempel er simler med kalv betydelig mer var for forstyrrelser enn ungbukker. Grad av insektplage, rovdyrforekomster og tilgang til alternative beiteområder påvirker også unnvikelsesavstanden, da slike påvirkningsfaktorer kan gjøre at reinen i større grad tar risiko eller har mindre grad av valgfrihet (Skarin, 2012; Eftestøl, Tsegaye, Flydal, & Colman, 2021).

Avhengig av type tiltak, årstidsbeite og dyrekategori er det påvist unnvikelseeffekter fra noen få til flere kilometers avstand (opptil 15 km) (Skarin, 2012; Strand, et al., 2017). Ulike studier kommer fram til varierende resultater når det gjelder i hvor stort omfang inngrep og aktiviteter påvirker reinen negativt. Her kan trolig valg av metodisk tilnærming (beiteundersøkelser, møkkteiling, GPS-data, mv) og skala

for undersøkelsene (geografisk utstrekning og lengde på studieperioden) bidra til å forklare noe av variasjonen man har sett i forskningsresultatene (Berg, 2018; Strand, et al., 2017).

3.3 Sumvirkninger (kumulative effekter)

Ferske studier viser at summen av tidligere etablerte og planlagte tiltak og aktiviteter innenfor et område er avgjørende for hvor stor effekt et nytt tiltak kan ventes å få (Eftestøl, Tsegaye, Flydal, & Colman, 2021). De samlede, kumulative effektene av flere inngrep kan gi en relativt sett større negativ påvirkning enn effekten av hvert enkelt tiltak hver for seg.

Norsk institutt for naturforskning (NINA) vurderte på oppdrag fra Nordland fylkeskommune sumvirkningene av vannkraftutbygging i Nordland (Andersen, Erikstad, & Bakkestuen, 2017). Studien vurderer påvirkninger på regionalt nivå. Hvis disse er store nok, kan påvirkningen kalles en sumvirkning. Studien påpeker at det ikke foreligger noen klar definisjon av hvor stor en påvirkning må være, før det er snakk om en sumvirkning.

Samlet for reindriften i Nordland vurderte studien at det spesielt er områder sør i fylket som ser ut til å være mest påvirket av vannkraftutbygging (Andersen, Erikstad, & Bakkestuen, 2017). Studien påviste ikke sumvirkninger, men for enkelte reindriftsområder påviste de et noe forhøyet inngrepsnivå. Studien antyder likevel at det kan foreligge mulige sumvirkninger fra eksisterende vannkraftutbygginger, både på fylkesnivå og knyttet til reinbeitedistrikter. Rapporten problematiserte at studien er gjennomført basert på reindriftskartene og ikke reelle egenskaper ved beitelandet. Beregningene er heller ikke knyttet til langsiktig reduksjon av beiteland. De påpekte derfor at det vanskelig å si noe generelt om hva det betyr at studien ikke har påvist sumvirkninger for reindrift.

Ifølge rapporten er den største faren for å opparbeide sumvirkninger av betydning knyttet til storstilt utbygging av småkraft (Andersen, Erikstad, & Bakkestuen, 2017). De begrunnet dette blant annet med at småkraftutbygging gir relativt sett store inngrep, slik at virkningen per utbygd energimengde blir relativt stor. Generelt anbefalte de at man for områder som er spesielt sårbare og verdifulle for reindrift, bør ha stor aktsomhet for å introdusere nye inngrep. Dette fordi lokale eller regionale effekter av inngrep lett kan bli store, selv uten dokumenterte sumvirkninger.

3.4 Bæreevne og næringsgrunnlag

Bæreevnen for et reinbeitedistrikt er et begrep som blir brukt for å definere det antallet dyr tilgangen på naturlige beiter kan opprettholde over lengre tid (Gaare, 2022). Utgangspunktet for begrepet er reinens behov for passende beiteland gjennom året, men også fred og ro til å beite og tilgang til alle typer sosiale aktiviteter (parring, mv). Øvre reintall for reinbeitedistriktene er fastsatt av reindrifststyret basert på vurderinger av barmarkskapasitet og/eller vinterbeitekapasitet (Kosmo, 1998; Landbruks- og matdepartementet, 2008). Arealinngrep, rovdyrforekomster, klimaendringer, mv. som påvirker tilgangen til beiteland kan bidra til å redusere bæreevnen for et reinbeitedistrikt, altså at det blir plass til færre rein på beiten. Dette kan igjen påvirke produksjon, næringsgrunnlag og antallet personer som kan ha reindrift som en inntektskilde og som grunnlag for samisk kulturutøvelse.

Forvaltningen har i flere tilfeller brukt kalveslaktfaktor (Ksf) som en indikasjon på status for bæreevnen til et reinbeitedistrikt (KVU Nord-Norge, 2022; Statsforvalteren i Nordland, 2021). Kalveslaktfaktoren blir beregnet som prosentandelen av registrert slaktet kalv delt på samlet reintall i et distrikt. Jo lavere kalveslaktefaktoren er, jo mindre robust vurderes distriktet å være for større påtrykk fra negative påvirkningsfaktorer. Distrikter og siidaandeler kan ha ulike strategier for slaktning, hvor noen fokuserer på kalveslakt og andre i større grad slakter okserein og voksne dyr. For å konkludere rundt bæreevnen til et distrikt og hvor vidt bæreevnen eller tålegrensen for nye inngrep er nådd, er det trolig nødvendig å se på flere forhold knyttet til blant annet slakteuttak, slaktevekter, beitenes tilstand, driftsmessige forhold og hvordan disse parameterne har utviklet seg over tid (Landbruks- og matdepartementet, 2008).

4 Beskrivelse av dagens situasjon for reindrift

Tiltaksområdet ligger i Voengel-Njaarke reinbeitedistrikt, hvor det drives samisk reindrift basert på alders tids bruk, jf. reindriftslovens § 4. Reinbeitedistriktet ligger helt sør i Nordland reinbeiteområde, strekker seg inn i Nordland og Trøndelag fylke og dekker et stort område over flere kommuner, inkludert Grane, Bindal, Brønnøy, Namskogan, Høylandet, Nærøysund og Leka kommuner. Distriktet er delt inn i seks siidaandeler (driftsenheter), som driver reindrift sammen eller separat, avhengig av årstid.

4.1 Overordnet driftsmønster

Voengel-Njaarke er et helårsdistrikt, noe som innebærer at alle årstidsbeiter finnes innenfor samme geografiske område (NIBIO Kilden, 2022). Dette skiller seg fra andre driftsformer, med lange sesongflyttinger hvor reinflokkene beiter i ulike områder i barmarkssesongen og på vinteren. Det er ikke fastsatt begrensninger i beitetider for ulike deler av distriktet, med unntak for grenseområdene mot Årjel-Njaarke reinbeitedistrikt i sør, hvor distriktene gjensidig har tilgang til å beite innenfor nabo-distriktets grenser i deler av året.

Driften og beitebruken i distriktet følger noen hovedmønstre, basert på kvaliteter ved vegetasjon, topografi og landskap som gjør ulike områder særlig egnet til gitte årstider. Beitebruken kan likevel variere i løpet av en årstid og mellom år. Reineierne gjør løpende vurderinger av hvor reinen skal beite og hvorvidt det er nødvendig å flytte dyrene. Utfordrende beiteforhold, rovdyrforekomster, inngrep og forstyrrelser er blant faktorene som avgjør muligheten til å bruke et beiteområde.

Distriktsplanen og reindriftskartene viser hvordan beitelandet tradisjonelt har vært brukt gjennom ulike årstider i distriktet (NIBIO Kilden, 2022; Voengel-Njaarke reinbeitedistrikt, 2015). Med klimaendringene er det forventet at værforhold og vekstbetingelser vil endre seg. Dette skaper allerede nye og uforutsette utfordringer for reindriftnæringen, med endringer i beitegrunnlaget, behov for endringer i beitemønstre og i flyttemønstre (Landbruks- og matdepartementet, 2021).

Gjengivelsen av driftsmønster i distriktet er basert på distriktsplanen og reindriftskartene, med suppleringer fra distriktsleder og andre aktuelle rapporter fra området. Avvik fra dette driftsmønsteret er imidlertid lovlig og sannsynlig, trolig i økende grad som følge av de pågående klimaendringene.

4.1.1 Vårbeiter

De tidlige vårbeitene i distriktet ligger primært i indre deler av Bindal og rundt Åbygda (Voengel-Njaarke reinbeitedistrikt, 2015). Det er også kartlagt tidlige vårbeiter i de indre delene av distriktet rundt Majavatn, i de lavereliggende områdene rundt Kappfjellet og i de mindre dalførene ned mot Tosenfjorden (NIBIO Kilden, 2022). Kalvingen foregår hovedsakelig i området rundt Kalvatnan. I enkelte år trekker deler av flokken nordover mot Tosdalen og Dunfjellet/Mellingsdalen, hvor det også kan foregå kalving (Voengel-Njaarke reinbeitedistrikt, 2015).

I kalvingstida går simlene adskilt fra resten av flokken. I denne perioden trenger simle og kalv ro, for å knytte bånd (preging). Gode kalvingsland er gjerne småkuperte områder uten elver og bratte skrenter, hvor topografien og vegetasjonen gir ly for reinen og det tidlig blir tilgang til flekker med bar mark (Landbruks- og matdepartementet, 2021). Mot slutten av kalvingstida trekker reinflokkene i distriktet nedover i dalførene og utnytter lavlandsbeitene her (Voengel-Njaarke reinbeitedistrikt, 2015).

4.1.2 Sommerbeiter

På starten av sommeren merker distriktet årets kalver i gjerdeanleggene på Dunfjellet, Øvervatn, Nilsinetjønnna og Kalvatnan vest (Voengel-Njaarke reinbeitedistrikt, 2015). Etter kalvingen blir reinflokkene sluppet langs vestsiden av Kalvatnan. Senere på sommeren kan reinen flyttes østover mot Holmvassdalen og over E6 og Nordlandsbanen til Kappfjellet. Alle disse områdene har tilgang til luftingsområder med høye topper som gir avkjøling og reduserer insektplager, samtidig som det i nærområdet finnes lavereliggende områder med fersk gras- og urtevegetasjon. Denne kombinasjonen

er en kvalitet som har særlig stor verdi for reinen på høysommeren (Landbruks- og matdepartementet, 2021; Voengel-Njaarke reinbeitedistrikt, 2015).

4.1.3 Høstbeiter og høstvinterbeiter

På sensommeren trekker reinflokkene nedover i granskogene og dalsøkkene for å finne sopp (Voengel-Njaarke reinbeitedistrikt, 2015). Soppen gir økt beiteverdi mot slutten av vekstsesongen, når de grønne beiteplantene har blitt mindre fordøyelig og fått dårligere næringsinnhold. Soppen har en viktig betydning for å bygge opp reinens mineraldepot før vintersesongen (Landbruks- og matdepartementet, 2021). I september samler distriktet reinflokken for å merke resterende kalver og slakte bukk før brunsten.

Parringslandet i distriktet er primært kartlagt i de sentrale delene av distriktet, fra Majavatn til Kappfjellet, på begge sider av E6 og Nordlandsbanen (NIBIO Kilden, 2022). Bukkene danner harem med mindre simleflokker og går spredt i brunstperioden. Reinen er avhengig av ro i denne perioden. Simlene har en kort periode på under et døgn hvor de er fruktbare, og forstyrrelser kan gi utsatt brunst. Dette kan påvirke kalvingstidspunktet, redusere kalvens størrelse på høsten og i ytterste konsekvens føre til redusert produksjon (Landbruks- og matdepartementet, 2021). Etter brunstperioden blir hovedflokkene samlet til gjerdeanlegget ved Majavatn, hvor slaktedyr blir trukket ut og flokken blir skilt mellom de enkelte vintergruppene (Voengel-Njaarke reinbeitedistrikt, 2015). Distriktet har kartlagt høstvinterbeiter både i indre deler av distriktet fra Kappfjellet mot Majavatn og fra Terråkfjellet utover mot kysten (NIBIO Kilden, 2022). Her beiter reinen fram til snø og beiteforhold gjør det nødvendig å flytte til egnede vinterbeiter.

4.1.4 Vinterbeiter

Reinbeitedistriktet bruker primært vinterbeiter på kysten, fra Bindal mot Tosenfjorden sørover til kysten av Nærøysund og Leka (Voengel-Njaarke reinbeitedistrikt, 2015). Vinterbeitene strekker seg lenger nordover enn det som er inntegnet i reindriftskartene (NIBIO Kilden, 2022). Kystnære vinterbeiter er ofte fragmenterte, fordelt mellom større halvøyer, øyer og mindre holmer. Dette gjør at reinflokken ikke kan gå samlet, men må fordeles på flere beiteområder (Landbruks- og matdepartementet, 2021). Mulighet for vekselbruk mellom ulike områder fra år til år er særlig viktig i helårsdistrikter, hvor reindriften foregår i de samme områdene hele året og belastningen på beiteressursen er særlig utsatt. I krevende perioder med dårlig vær eller krevende beiteforhold praktiserer distriktet spredt beitebruk, hvor reinen får gå uforstyrret for selv å finne tilgjengelig beite (Kappfjell, pers.med.).

Når klimatiske forhold ligger til rette for det, velger distriktet å skjerme kystbeitene ved å benytte fjellbeiter også på vinteren. Noen ganger utsetter de derfor flyttingen vestover fra Kappfjellet/Dunfjellet og blir her på forvinteren eller hele vinteren med deler av rein flokken (Norconsult og Sweco, 2022).

4.1.5 Flytt- og trekkleier

Det går flytt- og trekkleier på kryss og tvers i hele reinbeitedistriktet, hvor reinen flyttes aktivt eller trekker på egenhånd innad i og mellom årstidsbeiter i distriktet. Ulike flyttleier brukes til ulike tider av året. Her spiller avstand og topografi en viktig rolle. Særlig om sommeren er det viktig å unngå for lange etapper og store høydeforskjeller, for å unngå overoppheting hos reinen i en periode hvor kalvene ennå er små (Norconsult og Sweco, 2022). Ved lengre flyttinger av reinflokken må etternølerne ha mulighet til å trekke etter hovedflokkene. Ved dårlig vær er distriktet også avhengig av at reinen klarer å trekke selv og at de ikke må flytte reinen aktivt.

Mellom kysten og de østlige delene av distriktet er det to hovedflyttleier som brukes: Kryssing av Åbygda eller øst for Åbjørdalen (Voengel-Njaarke reinbeitedistrikt, 2015). Flyttleia ved Sefrivatnet fungerer som hovedflyttleie fra vest mot øst ved flytting mot Kappfjellet. Sammen med flyttleia ved Kjerringvatnet er denne best egnet for flytting på høgsommeren, fordi de gir kort veg mellom to høyfjellsområder. E6, Nordlandsbanen og den store vannkraftutbyggingen rundt Kalvatnan fra tidlig på 2000-tallet påvirker i stor grad flytte- og beitemønsteret i distriktet. Disse utgjør unaturlige barrierer i landskapet og medfører risiko for påkjørsler og andre forstyrrelser som påvirker reinens adferd og reindriftsutøvers valg.

4.1.6 Beitetilgang og minimumsbeiter

Som for resten av Nordland reinbeiteområde er det vinterbeitene som formelt sett danner grunnlaget for fastsettelsen av øvre reintall i distriktet. Vinterbeiter er derfor definert som beiteareal som er minimumsfaktor i Voengel-Njaarke reinbeitedistrikt.

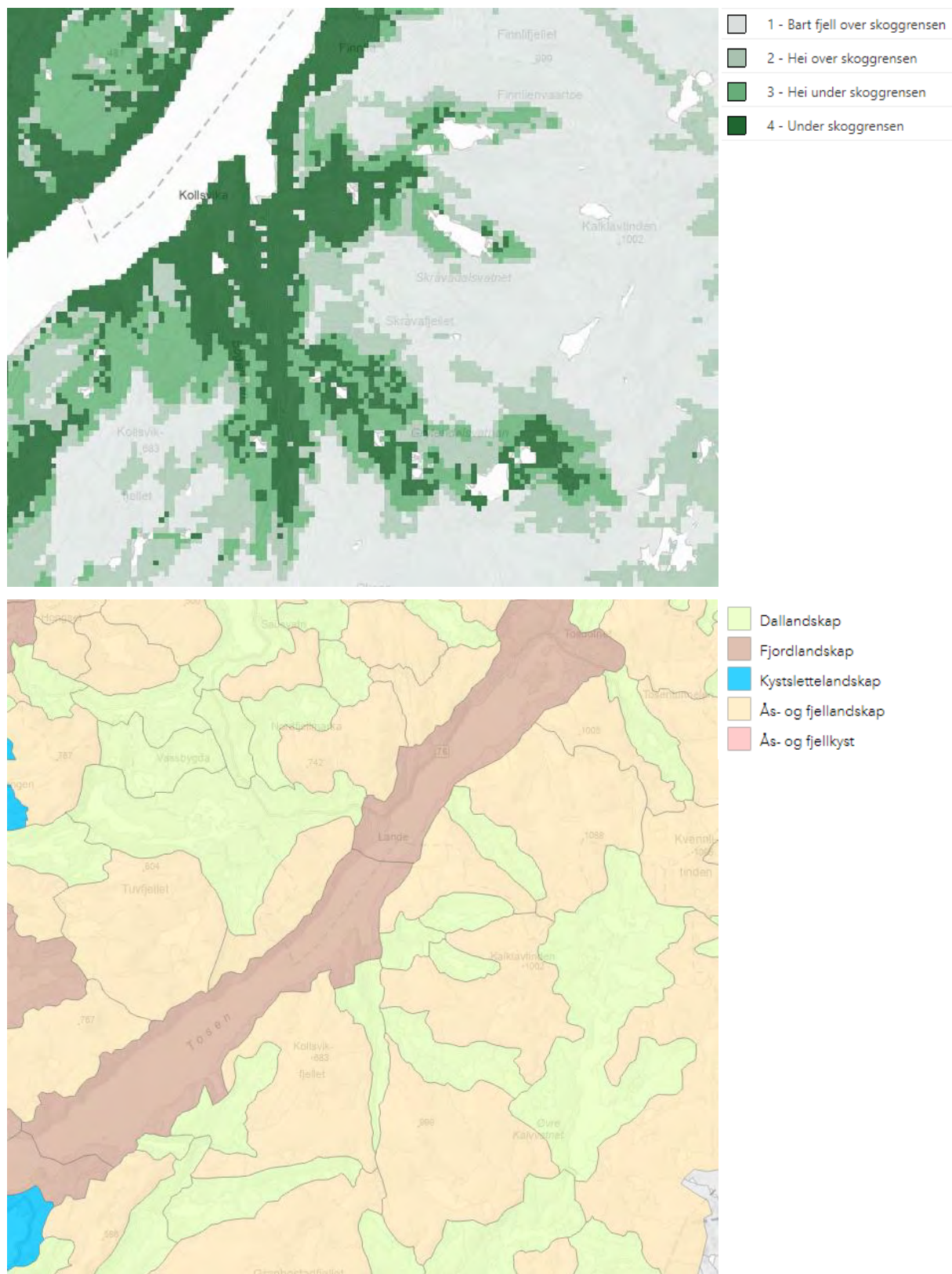
Til forskjell fra de fleste andre reinbeitedistriktene i Nordland har Voengel-Njaarke også begrenset tilgang på barmarksbeiter (Fylkesmannsembetene, 2018; Kosmo, 1998). Barmarksområdene i distriktet har en stor andel uproduktivt land (vann, bart fjell, mv – ca. 36 %) og barmarksbeitene er beskrevet å ha et «goldt preg» (Kosmo, 1998). Barmarkskapasiteten i distriktet er i stor grad avhengig av muligheten til å benytte beiteområdene på den mest hensiktsmessige måten, og i utsatte år kan det hefte stor usikkerhet om tilgangen til vår- og forsommerbeiter i distriktet (Kosmo, 1998).

4.2 Driftssituasjon rundt Skråvadalen

Hele dalkomplekset rundt Skråvadalsvatnet, Kvitdalsvatnet og Ner-Skrovadalsvatnet mot Agnetjønna har kvaliteter som gjør det godt egnet som beiteområde for rein (Figur 4-1) (Kappfjell, pers.med.). I henhold til landskapskartleggingen for Nordland fylke er dette et dallandskap av terrestrisk kystlandskap uten kystlinje, som inngår i hovedtypen innlandslandskap, se Figur 4-2 (Nordlandsatlas, 2022). Landskapstypen er sjelden i regional sammenheng. De nedre delene fra Ner-Skrovadalsvatnet mot Kollsvikbugen ligger under skoggrensa, mens liene ned mot Kvitdalsvatnet og Skråvadalsvatnet har et stort innslag av vegetasjonsdekkene hei over og under skoggrensa (Miljødirektoratet, 2022b). De nedre delene av tiltaksområdet mot Kollsvikbugen er kartlagt som fjordlandskap og ligger under skoggrena.

Figur 4-1. Dronefoto som viser Agnetjønna i forgrunnen. Dalførene videre østover mot Skråvadalsvatnet og Kvitdalsvatnet består av kystskog, lavbeiter og grønnbeiter med god skjerming i dårlig vær. Dette gjør dem godt egnet som beiteområde for rein til ulike tider av året (Foto: NGKU)

Figur 4-2. Kartekspor fra Nordlandsatlas og Naturbase som viser landskapskartleggingen som ble gjennomført for Nordland i 2011-2013 (øverst) og analyse av vegetasjonsdekke fra analyse av NIN-Landskapstyper (Nordlandsatlas, 2022; Miljødirektoratet, 2022b).

Med unntak av kraftlinja som krysser fra Kollsvikbugen oppover Øver-Skrovabakkan og videre nord mot Finnliaksla er området urørt. Terrengformasjonen har god skjerming ved dårlig vær (Figur 4-3), og med unntak av eventuelle rovdyr som kommer inn i området fremhever distriktet at reinen får være i fred i disse dalførene (Kappfjell, pers.med.).

Figur 4-3. Utsnitt fra 3D-kart (Norge i bilder) som viser landskapet rundt tiltaksområdet sett fra nordvest mot sørøst. I forgrunnen ligger Tosenfjorden med Kollsvika og Kollsvikbugen. Bogadalen med skogkledte dalsider skjærer innover mot høyre (sør) i landskapet. I midten mot venstre (nordøst) ligger dalførene med Kvitdalsvatnet og Skråvadalsvatnet i bakgrunnen og dalformen rundt Ner-Skrovadalsvatnet i forgrunnen (Kartverket, 2022).

Dalførene har alle årstidbeiter utenom tidlig høst (Kappfjell, pers.med.). Sommerbeitene strekker seg fra høyfjellsområdene ned mot Agnetjønna, med kort veg mellom eksponerte luftingsområder på toppene og skjerna, mer frodige beiter nede i dalsøkkene. Dette har en særlig viktig funksjon når det blir dårlig vær. Det er også egnede områder for vårbeite i området, både nede mot Kollsvikbugen, oppover Bogadalen og i området mellom Agnetjønna og Ned-Skrovadalsvatnet og videre østover.

Områdene under skoggrensa har en særlig viktig funksjon som vinterbeite, da det er god tilgang til hengelav på trærne her (Kappfjell, pers.med.). Når laven på bakken blir utilgjengelig her eller andre steder i distriktet, tilfører hengelaven en verdifull vinterbeiteressurs. I dårlige vintre med mye uvær, klarer mindre reinflokker å finne nok beite i disse dalførene. Samlet estimerer distriktet at dalførene ned mot Tosenfjorden gir et beitegrunnlag for 100-200 dyr i slike perioder. Generelt går det mest bukk og beiter i Bogadalen og Kollsvikbugen, da disse er mer robust for forstyrrelsene i området. Når beiteforholdene blir mer utfordrende kan også simler med kalv bevege seg inn i områdene, hvis sulten blir stor nok til at de våger å ta større risiko. Distriktet erfarer at klimaendringer med milde vintre og en økning av låste beiter har gjort denne problemstillingen mer aktuell og gitt området rundt Bogadalen og Skråvadalen større verdi som vinterbeite. Tilsvarende erfaringer blir rapportert også andre steder i Nordland reinbeiteområde (Eilertsen, 2022).

Beiteområdet rundt det planlagte kraftverket og dalførene østover inngår i et større beiteområde vest for Kalvatnan. Her har distriktet mulighet til å holde flokken samlet i området over tid, ved å kantgjete fra nord med utgangspunkt i gjeterhytta på Holmvatnet og fra sør ved dammen til reguleringsmagasinet for Kalvatnan (Kappfjell, pers.med.). Dette gjør at distriktet kan ha kontroll på reinflokken, til tross for perioder med dårlig vær. Ved uvær kan distriktet la reinen få gå i fred og trekke ned i dalførene for å beite, før den kommer opp igjen mot fjellområdene når det blir bedre vær. Slik sikrer de at reinen har

tilgang til beite, samtidig som at de har kontroll på at reinen ikke trekker ut av området før de ønsker det.

Det er ikke registrert flyttleier i området rundt Skråvadalen. Det er imidlertid tegnet inn flere trekkleier i reindriftskartene, og man må regne med at det trekker rein på kryss og tvers i landskapet når reinen beveger seg mellom de ulike beiteområdene. Dette inkluderer lia langs med Skrovadalselva fra Kolvikbugen forbi Agnettjønnna. Det er kartlagt flere større oppsamlingsområder i fjellområdet her (NIBIO Kilden, 2022). Det inkluderer blant annet et større oppsamlingsområde på Skråvafjellet og Grytendalsfjellet, som er forbundet med flere oppsamlingsområder videre sørover og østover i distriktet. Oppsamlingsområdet rundt Skråvadalsfjellet inkluderer ifølge reinbeitedistriktet inntakspunktet og de øvre delene av den planlagte anleggsveien, og følger også trolig dalførene oppover mot Kvitdalsvatnet og Skråvadalsvatnet (se høringsuttalelse fra Voengel-Njaarke reinbeitedistrikt).

4.3 Verdivurdering for reindrift

Verdivurderingen tar utgangspunkt i det som er vurdert som influensområdet for det planlagte tiltaket. Tiltaket inkluderer kraftverket, den nedgravd rørgata, inntaksterskelen og anleggsveien opp til inntaket. I tillegg til eventuelle effekter fra de fysiske tiltakene, kan det planlagte kraftverket gi unnavikelseeffekter i et større område rundt tiltaksområdet. Unnavikelseeffekter opp mot 3-5 km er ikke uvanlig knyttet til menneskelig aktivitet og veier (Eftestøl, Tsegaye, Flydal, & Colman, 2021; Skarin, 2012; Strand, et al., 2017). Basert på dette er influensområdet avgrenset fra Kollsvikbugen, opp dalføret langs Øver-Skrovabakkan og videre opp dalførene rundt Ner-Skrovadalsvatnet, Kvitdalsvatnet og Skråvadalsvatnet, siden disse kan bli berørt av eventuelle unnavikelseeffekter.

Influensområdet har funksjon som årstidsbeite både vår, sommer og vinter. Sentrale luftingsområder inngår i særverdiområder med en særlig viktig funksjon for reindriften (Landbruks- og matdepartementet, 2021). Sammen med tilstedeværelse av trekkleier indikerer dette at influensområdet har stor verdi for reindrift. Influensområdet har også en funksjon som vinterbeite. Siden vinterbeiter er minimumsfaktor i distriktet, gjør det at influensområdet samlet er vurdert å ha **svært stor verdi** for reindrift (Statens vegvesen, 2018).

5 Vurdering av samlet belastning i Voengel-Njaarke reinbeitedistrikt

Ved vurdering av virkninger for reindrift i konsesjonssaker, skal det gjøres en vurdering av de samlede effektene av ulike planer og tiltak innenfor reinbeitedistriktet (NVE, 2010a). Dette følger også av folkeretten, hvor staten har forpliktet seg til å vurdere alle tiltak som berører samiske interesser opp mot forpliktelsene staten har ovenfor samene som urfolk (Landbruks- og matdepartementet, 2021).

Det har ikke vært tid til å gjøre en fullstendig sammenstilling og analyse av samlet belastning i reinbeitedistriktet. Vi har valgt å fokusere på NVE og OEDs tidligere vurderinger knyttet til reindrift, samlet belastning og avbøtende tiltak i konsesjonsbehandling av energiprosjekter innenfor distriktet. I tillegg lister vi opp noen andre, kjente påvirkningsfaktorer og inngrep som påvirker situasjonen for samlet belastning i distriktet. Vi vurderer også noen aktuelle parametere for produksjon i distriktet som kan bidra til å belyse bæreevne og næringsgrunnlag i distriktet.

5.1 Energiprosjekter

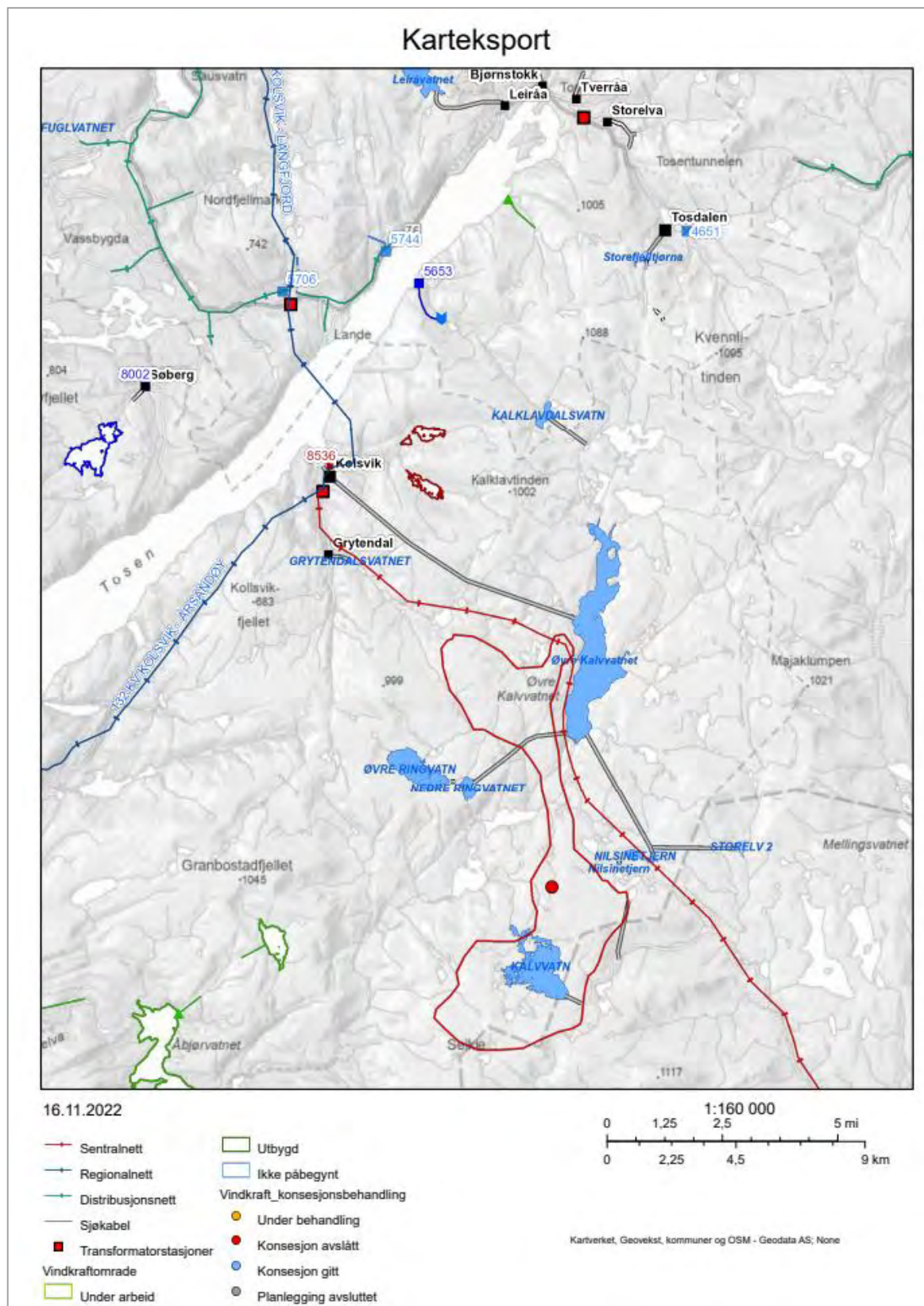
Det er gjennomført omfattende kraftutbygginger i Voengel-Njaarke reinbeitedistrikt (NVE Atlas, 2022). I tillegg krysser flere kraftlinjer gjennom distriktet, som vist i Figur 5-1. På Hundhammerfjellet Nærøysund kommune, i vinterbeitene til Voengel-Njaarke er det bygget et vindkraftverk med forventet produksjon på 211,06 GWh. Det har også blitt søkt om flere andre vann- og vindkraftverk i distriktet de senere år, hvor sumvirkningene for reindriften er nøye vurdert – herunder Kalvvatnan vindkraftverk, Kalklav kraftverk, en småkraftpakke for syv kraftverk i Tosbotn, Grytbogelva kraftverk, Grønlielva kraftverk og Helifossen kraftverk.

I konsesjonsbehandlingen for de syv kraftverkene i Tosbotn diskuterte NVE konsekvensene for reindrift (NVE, 2010b). Av syv søknader gav NVE konsesjon til fire av kraftverkene og avslag på konsesjon til ett kraftverk. Videre gav NVE en anbefaling til Olje- og energidepartementet (OED) om å gi tillatelse til ytterligere ett kraftverk, samt avslag til ett. OED vedtok at også sistnevnte kraftverk (Tosdalen kraftverk) skulle få konsesjon, mot NVEs anbefaling. I alt fikk seks av sju kraftverk konsesjon. Hensynet til reindriften var et viktig tema i OEDs vurderinger for Tosdalen kraftverk. Departementet skriver i sin vurdering om hensynet til samlet belastning for reindriften:

Departementet er inneforstått med behovet for å ta vare på det som nå blir reindriftens gjenværende ressursgrunnlag i distriktet. Ved søknader om fremtidige utbygginger av energianlegg skal konsesjonsmyndigheten derfor tillegge hensynet til samlet belastning for reindriften betydelig vekt.

NVE behandlet søknaden for og tildelte konsesjon til Kalklav kraftverk i 2012 (NVE, 2012). Dette er nabodalene nord for Skråvadalen. I konsesjonen stilte NVE vilkår om at vannveien måtte gå i tunnel og at anlegget skulle bygges veiløst, da de mente dette ville redusere ulempene for reindriften. De henviste til OEDs vedtak for Tosdalen kraftverk, og påpekte at med stadig økt press på beitearealene i Voengel-Njaarke reinbeitedistrikt, ville det bli viktigere å ta vare på gjenværende arealer. De vurderte at ulempene for reindrift ville bli vesentlig mindre dersom vannveien gikk i tunnel, slik at man unngikk påvirkning fra både rørgata og en midlertidig anleggsvei.

Ved konsesjonsbehandlingen for kraftverkene Grønlielva og Grytbogen i Nærøysund kommune (tidligere Nærøy), gjorde NVE en samlet vurdering av søknadene opp mot hensynet til samlet belastning for Voengel-Njaarke reinbeitedistrikt (NVE, 2016b; NVE, 2016a). Her bemerket NVE at distriktet ligger i et område som påvirkes av aktiviteter både fra kyst og innland, og at de i den sammenhengen kan oppleve press fra flere hold (NVE, 2016a). De fremholdt videre at totaleffekten av mange små inngrep og forstyrrende aktiviteter oftest er større enn hva summen av de enkelte inngrep skulle tilsi. I den samlede vurderingen for kraftverkene vurderte NVE at Grytbogen kraftverk i større grad var problematisk for reindriften enn Grønlielva kraftverk. Dette fordi Grytbogen var et større og mer omfattende prosjekt, samt at det beslagla et mye større areal som var tilnærmet urørt.

Figur 5-1. Karteksport fra NVE Atlas som viser status for konsesjonsbehandling for vannkraft, vindkraft og nettanlegg (NVE Atlas, 2022).

Grønlielva kraftverk ville i de øvre delene berøre reindriftsområder, men i mindre grad enn Grytbogen kraftverk. Den nedre delen av Grønlielva kraftverk lå rett ved grustaket i Teplingan. Dette grustaket var i full drift, og området var i lite bruk av reindriften. NVE valgte å avslå søknaden for Grytbogen kraftverk, fordi den samlede belastningen for reindriften var stor og fordi de anså temaet som avgjørende for konsesjonsspørsmålet. Grønlielv kraftverk fikk tildelt konsesjon, under vilkår om avbøtende tiltak for blant annet reindrift (NVE, 2016b).

NVE har også behandlet konsesjonssøknad for en nedskalert versjon av Terråk kraftverk (Hellifossen kraftverk) i Bindal kommune (NVE, 2017). I den opprinnelige behandlingen av Terråk kraftverk hadde Voengel-Njaarke reinbeitedistrikt stilt seg negativ til de mest omfattende utbyggingsalternativene, fordi de mente at tålegrensen for innskrenkninger av beitearealene for lengst var nådd. OED var ikke enig i dette i sin vurdering fra 2013, og fremholdt at de negative virkningene for reindriften uten regulering og overføring av Storstvannet var relativt moderate. De mente derfor at en utbygging uten Storstvannet var forenelig med fortsatt utøvelse av reindrift i området. Også for det nedskalerte prosjektet Hellifossen kraftverk kom det innvendinger mot kraftverket basert på samlede virkninger for reinbeitedistriktet. I NVEs vurdering for det nedskalerte Hellifossen kraftverk i 2017, henviste de til OEDs vurdering fra forrige runde. NVE konkluderte med at det ikke var kommet inn nye opplysninger av vesentlig betydning for totalvurderingen for reindrift av prosjektet (Hellifossen kraftverk), sammenlignet med tidligere behandling av et tilsvarende prosjekt (Terråk kraftverk).

I 2014 gav NVE konsesjon til Kalvvatnan vindkraftverk (NVE, 2014). Vedtaket ble påklaget av både naturvernorganisasjoner og to reinbeitedistrikter. Det ble også fremmet flere innsigelser til prosjektet fra sektormyndigheter. OED tok klagen til følge og omgjorde NVEs vedtak. Departementet la i sin avgjørelse vekt på at særlig Voengel-Njaarke reinbeitedistrikt allerede var preget av en rekke kraft- og infrastrukturinngrep som gir tap og driftsutfordringer, og som må antas å være en medvirkende årsak til at distriktet sliter med å få flokkene opp mot det tillatte reintallet. Etter departementets syn var det en overliggende fare for at summen av etablerte inngrep i distriktet, sammen med etablering av vindkraftverket, kunne være til hinder for at reindriften i distriktet kunne opprettholdes i det omfanget den har i dag. Departementet viste videre til betydningen reindriften i dette området har for opprettholdelse og videreføring av den sårbare sørsamiske kulturen og språket.

Et vindkraftverk oppe i fjellområdene rundt Kalvvatnan har nødvendigvis en betydelig større påvirkning på ressursgrunnlaget for reindrift enn et vannkraftverk av begrenset størrelse. Likevel viser NVE og OEDs vurderinger at samlet belastning for de nevnte vind- og vannkraftverkene at den samlede belastningen fra eksisterende og konsesjonsgitte kraftverk for reindrift er betydelig og at dette har vært et sentralt vurderingspunkt gjennom konsesjonsbehandlinger i distriktet.

I NINAs analyse av sumvirkninger fant de at både vår-, sommer-, høstvinter- og vinterbeitene i distriktet er under stor påvirkning fra eksisterende og planlagt kraftutbygging (se kap. 3.3) (Andersen, Erikstad, & Bakkestuen, 2017). Særlig dallandskapene er utsatte (Figur 4-2). Analysen vurderte også definerte småkraftressurser som ikke er utbygd. Her konkluderte de med en mulig stor økt påvirkning på reindriften, hvis disse blir bygget ut. Særlig for vårbeiter anbefalte de at det utvises aktsomhet med tanke på videre utbygging.

5.2 Andre tiltak og påvirkninger

Distriktet er betydelig påvirket av E6 og Nordlandsbanen som deler distriktet i to (Norconsult og Sweco, 2022). Samferdselsinfrastrukturen utgjør en barriere for trekk og flytting av rein mellom østlige og vestlige deler av distriktet. Barriereeffekten har økt etter oppgraderingen av E6, hvor fartsgrensene har økt og skjæringer og fyllinger langs veien har blitt større. Risikoen for påkjørsler gjør distriktet tilbakeholdne med å la rein beite nær vei og jernbane, der hvor det ikke er etablert viltgjerd.

I kommuneplanens arealdel for Bindal ligger det inne et arealformål til industri i Bogadalen (Kommunekart, 2022). Det har tidligere pågått mineralutvinning i Bogadalen, og det arbeides med en ny reguleringsplan med mål om videre gruvedrift i området. Grane kommune har vedtatt forskrift om kommunalt løypenett for snøscooter, hvor det ligger kommunale snøscooterløyper rundt Kappfjellet.

5.3 Bæreevne og næringsgrunnlag

Voengel-Njaarke reinbeitedistrikt har hatt en negativ utvikling i kalveslaktefaktoren (Ksf) de siste ti årene (Landbruksdirektoratet, 2021). I snitt for de siste fem årene (2016-2021) har kalveslaktefaktoren i distriktet vært 0,03, mens den for perioden fra 2011-2016 i snitt lå på 0,10. I gjennomsnitt de siste 10 årene samlet har faktoren vært 0,06. Til sammenligning med andre reinbeitedistrikter i Nordland, lå de tre distriktene med høyest kalveslaktefaktor de siste fem årene (2016-2021) i gjennomsnitt mellom 0,24 og 0,28. Slakteuttaket for voksendyr i Voengel-Njaarke har ikke økt tilsvarende som kalveslakteuttaket har gått ned i perioden. Det viser at nedgangen ikke kan forklares av en endring i slaktestrategi fra kalveslakt til f.eks. bukkesslakt.

I gjennomsnitt har samlet reintall i distriktet ligget 7 % under øvre tillatte reintall de siste ti årene (variasjon mellom 2-15 % mellom år). Med et øvre reintall på 2400 dyr, tilsvarer dette ca. 177 dyr. Hvis øvre reintall blir fordelt på alle de seks siidaandelene, tilsvarer reduksjonen i reintall nesten halvparten av det tilgjengelige reintallet for en enkelt siidaandel (400 rein).

Slik det fremgår i kap. 3.4 er det utfordrende å konkludere om sammenhenger mellom samlet belastning, sumvirkninger og bæreevnen i et reinbeitedistrikt ut fra statistiske analyser og enkeltfaktorer. Det har også vist seg utfordrende å bruke enkeltparametere for bæreevne som indikator på samlede effekter av utbygginger og andre påvirkninger i et reinbeitedistrikt. Kalveslaktefaktoren og grad av opprettholdelse av samlet reintall kan bidra til å indikere noe om status for bæreevnen i et distrikt. For å kunne konkludere mer sikkert, vil det trolig være nødvendig å se på flere forhold knyttet til blant annet slakteuttak, slaktevekter, beitenes tilstand, driftsmessige forhold og hvordan disse parameterne har utviklet seg over tid (Landbruks- og matdepartementet, 2008).

6 Vurdering av tiltakets virkninger for reindrift

6.1 Påvirkning i dagens situasjon

I dagens situasjon gir eksisterende 145 kV kraftlinje fra Bogadalen mot Finnliaksla noe barriereeffekt mot nord i Øver-Skrovabakkan (Figur 6-1). Opp Bogadalen er det mye infrastruktur. Det ligger flere kraftverk, en transformatorstasjon, veier og infrastruktur tilknyttet tidligere mineralutvinning i Bogadalen (Figur 6-2). Langs fjorden mot utløpet av Skrovadalselva ligger det en veg fra byggingen av Kolsvik kraftverk. I de nedre delene av Kollsvikbugen og i Bogadalen er det altså en betydelig påvirkning i dagens situasjon. Samtidig står det skog helt ned til fjorden, som i noe grad skjerner rein som beiter i områdene mot forstyrrelser.

Distriktet forteller at de har merket større utfordringer med bruken av Bogadalen og Grytendalen som følge av aktiviteten de ulike kraftverkene, kraftlinjene og gruveaktiviteten har medført i dalførene (Kappfjell, pers.med.) Det går noen mindre flokker av rein som beiter i Bogadalen og Grytendalen, men inngrepene har ifølge distriktet påvirket beiteressursene negativt i betydelig grad.

Det er i dag lite ferdsel og aktivitet fra Øver-Skrovabakkan og videre østover inn i dalsøkkene rundt Skråvadalsvannet og Kvitdalsvannet. Området er utilgjengelig for kjøretøy og er for «spesielt interesserte» turgåere, med bratt terreng og vanskelig framkommelighet. Det er ikke rutebåtanløp til Kollsvikbugen, slik at turgåere og andre besøkende er avhengig av egen båt eller innleid båtskyss. Det er noe bebyggelse i Kollsvika, rett vest for Kollsvikbugen.

Figur 6-1. Dronebilder som viser Skrovadalselva sett fra vest, hvor en 145 kV kraftlinje krysser opp Øver-Skrovabakkan. (Foto: NGKU).

Figur 6-2. Dronebilder som viser infrastruktur innover i Bogadalen (øverst) og langs sjøen i Kollsvikbugen (nederst). (Foto: NGKU)

6.2 Påvirkning fra tiltaket

I henhold til metodikken i håndbok V712 skal vurderinger av påvirkning ut fra den ferdig etablerte situasjonen (Statens vegvesen, 2018). Inngrep som utføres i anleggsperioden skal kun inngå i vurderingen av påvirkning dersom de gir varige endringer. Midlertidig påvirkning i anleggsperioden skal beskrives separat.

Vi har valgt å belyse påvirkning og konsekvens med og uten tilbakeføring av anleggsveien, for å synliggjøre forskjeller i påvirkning og konsekvens for de ulike delene av de planlagte tiltakene. Vi vurderer også påvirkning og konsekvens lokalt innenfor influensområdet og i lys av den samlede belastningen fra gjennomførte og planlagte tiltak i distriktet. Mulige skadereduserende tiltak er beskrevet i kap. 7.

6.2.1 Anleggsfasen

Anleggsarbeidet vil medføre sprengning og graving ved etablering av anleggsveien og rørgata, etablering av dam ved inntaket, maskinarbeid for å legge ned rørgata og dekke over denne, graving, planering og bygging av kraftstasjon, masseuttak og etablering av midlertidig masselager.

Støy og aktivitet som følge av anleggsaktiviteten kan gi unnvikelseeffekter for rein ned mot Kollsvikbugen, opp Øvre-Skrovabakkan og i dalsøkket rundt Ner-Skrovavatnet og muligens videre østover. Unnvikelsesavstanden avhenger blant annet av når på året reinen bli påvirket og hvilke dyrekategorier som blir utsatt for påvirkningen (se kap. 3.2). Dette kan gi et midlertidig, betydelig tap av beiteareal lokalt i influensområdet, noe som forringer reindriftsverdiene midlertidig i anleggsperioden.

Anleggsarbeidet kan også gi langtidseffekter, hvis rein blir skremt og unnviker området i en lengre periode etter anleggsfasen. Det er trolig mulig å unngå denne påvirkningen i stor grad hvis anleggsperioden blir lagt til et tidspunkt det ikke er rein i området eller perioder når reinen er mindre sårbar for forstyrrelser. Langtidseffektene kan omfatte hele influensområdet med selve tiltaksområdet og dalsøkkene lenger opp mot Kvitdalsvatnet og Skråvadalsvatnet. Det gjelder særlig hvis området brukes av simler med kalv på vår- og sommerbeite eller av rein på vinteren, som er perioder på året hvor reinen er særlig sårbar for forstyrrelser. Hvis langtidseffektene slår inn, kan dette gi tap av beite i noe omfang lokalt i influensområdet, som igjen kan gi noe forringelse av reindriftsverdiene også i en lengre periode inn i driftsfasen.

Gjennom anleggsfasen vil det bli nødvendig å fjerne vegetasjon med lavbeiter og grønnbeiter midlertidig, der rørgate, anleggsvei og massetipp kommer. Det vil ta tid før disse beitekvalitetene kommer tilbake, selv om anleggsområdene blir tilbakeført med naturlige masser i topplaget. Det kan også bli nødvendig å hugge trær i traséen for rørgata, anleggsvei samt ev. ved kraftstasjon og massetipp. Hvis disse trærne har hengselav, vil dette også bidra til å fjerne noe av beiteressursen. Arealene med direkte beslag av beiteareal er imidlertid av begrenset størrelse og den direkte lokale påvirkningen på beiteressursene er vurdert som en ubetydelig endring, siden en minimal andel av beiteområdene blir berørt.

I henhold til metodikken vurderer vi at de planlagte tiltakene samlet vil føre til at reindriftsverdiene blir **noe forringet (midtrel)** i permanent situasjon som følge av anleggsfasen, hvor risikoen for langtidseffekter med unnvikelse er utslagsgivende (Statens vegvesen, 2018).

6.2.2 Driftsfasen uten tilbakeføring av anleggsvei

De planlagte tiltakene ligger i all hovedsak nord for kraftlinja, med unntak av anleggsveien som svinger seg litt på begge sider av kraftlinja. Kraftlinja gir trolig noe barriereeffekt for rein i dagens situasjon.

Kraftstasjonen, tilkomstveien til kraftstasjonen og anleggsveien opp til inntaksdammen vil gi noe arealbeslag og noe tap av beitearealer i permanent situasjon. Det er ikke planlagt at inntaksdammen skal gi større vannspeil og hindre passasjemulighetene langs Skrovadalselva ved Agnetjønna. Arealene med direkte beslag av beiteareal er av begrenset størrelse og den direkte lokale påvirkningen

på beiteressursene er vurdert som en ubetydelig endring, siden en minimal andel av beiteområdene blir berørt.

Det vil bli noe aktivitet og ferdsel i forbindelse med drift og vedlikehold av kraftanlegget i driftsfasen. Trolig vil det bli mest aktivitet nede i Kollsvikbogen rundt kraftstasjonen, nærme områdene hvor det allerede er aktivitet i dagens situasjon. Det kan også bli noe aktivitet i begrenset omfang opp mot inntaksdammen. Her vil det være mulig å koordinere tidspunkt for vedlikeholdsarbeid opp mot reinbeitedistriktet, for å unngå perioder når det beiter rein i området. Vi vurderer at aktiviteten knyttet til drift og vedlikehold av dette kraftanlegget isolert sett fører til at en minimal andel av beiteområdene blir berørt, noe som gir ubetydelig endring i permanent situasjon. Samlede virkninger med de andre inngrepene rundt Bogadalen blir diskutert i kap. 6.2.4 og 6.3.3.

Bygging av en anleggsvei opp til Agnetjønna etablerer bedre tilgang for grunneiere og turgåere. Reinbeitedistriktet frykter økt uttak av skog ved Agnetjønna som følge av veien. Dette er også trukket fram i konsesjonssøknaden som en mulig funksjon for anleggsveien i driftsfasen (NGK Utbygging AS, 2022). Dalførene i området har mye kystskog med hengelav som er særlig verdifull for reinen i tøffe vintre, og økt uttak av skog her vil være negativt for vinterbeiteressursene til distriktet.

Kollsvikbugen er utilgjengelig for allmenheten og man er avhengig av privat eller innleid båt for å komme dit. Hvis folk først har kommet seg til Kollsvikbugen vil imidlertid en anleggsvei til Agnetjønna gjøre dette til et mer sannsynlig turmål enn i dagens situasjon, siden områdene oppover Skråvadalen og Kvitdalen har stor attraktivitet og opplevelseskvalitet for friluftsliv. Større tilgjengeliggjøring av attraktive beiteområder kan også gjøre det mer attraktivt å komme til Kollsvikbugen med båt. Det er vanskelig å fastslå sannsynlighet og risiko for disse scenarioene. Førre-var-prinsippet tilsier imidlertid at man bør vektlegge risikoen for at en anleggsvei kan føre til uttak av skog og noe økt aktivitet og ferdsel opp til Agnetjønna og videre oppover i Skråvadalen og Kvitdalen. Påvirkningen vil gi tap av beite i noe omfang i influensområdet, med noe forringelse (øvre del av skalaen) av reindriftsverdiene inn i driftsfasen.

I henhold til metodikken vurderer vi at de planlagte tiltakene samlet vil føre til at reindriftsverdiene lokalt i influensområdet blir **noe forringet (øvre del)** i permanent situasjon, hvis anleggsveien ikke blir tilbakeført (Statens vegvesen, 2018). Også her er risikoen for langtidseffekter med unnvikelse av beiteområdene i dalførene østover fra Agnetjønna utslagsgivende for vurderingen.

6.2.3 Driftsfasen med tilbakeføring av anleggsvei

Forutsetninger

Reinbeitedistriktet og tiltakshaver er uenige om i hvilken grad det vil være mulig å tilbakeføre anleggsveien opp Øver-Skrovadalsbakkan, uten at dette vil gi økt tilgjengelighet for blant annet terrenggående kjøretøy og turgåere (se kap. 7.1 og 7.2). NGKU viser til at de har erfaring med vellykket tilbakeføring av anleggsveier fra tilsvarende prosjekter, mens Voengel-Njaarke reinbeitedistrikt viser til sin erfaring med at også tilbakeførte anleggsveier, særlig i bratt terreng, gir økt tilgjengelighet og negativ påvirkning på beiteområder. NVE har også i tidligere konsesjonssaker diskutert muligheter og utfordringer knyttet til tilbakeføring av anleggsveier og rørgater i sidebratt terreng (NVE, 2012).

I vurderingene av påvirkning for driftsfasen med tilbakeføring av anleggsveien har vi gjort en forutsetning om at det vil være mulig å tilbakeføre anleggsveien opp Øver-Skrovabakkan, uten at dette gir økt tilgjengelighet for gående og med terrenggående kjøretøyer. Vi har ikke gjort nærmere undersøkelser av hvor vidt det er praktisk mulig å tilbakeføre veien her, uten risiko for at den likevel gir økt tilgjengelighet til dalførene østover. Dette er et forhold NVE må ta stilling til i den videre saksbehandlingen.

Vurderinger

Når det gjelder påvirkningen fra drift og vedlikehold, arealbeslag fra kraftstasjonen, tilkomstveien til kraftstasjonen, rørgata og vannspeilet i inntaksdammen blir vurderingene for driftsfasen med tilbakeføring av anleggsveien tilsvarende som vurderingene for driftsfasen uten tilbakeføring (kap. 6.2.2). Her vurderer vi at en minimal andel av beiteområdene blir berørt direkte, noe som gir ubetydelig

endring for beiteressursene i permanent situasjon isolert for dette kraftanlegget. Samlede virkninger med de andre inngrepene rundt Bogadalen blir diskutert i kap. 6.2.4 og 6.3.3.

Et aktuelt avbøtende tiltak er altså å tilbakeføre terrenget rundt anleggsveien til opprinnelig tilstand, når anleggsperioden er over. Arealbeslaget for anleggsveien vil da bli midlertidig, selv om det trolig vil ta lang tid før lavbeiter og grønnbeiter blir tilbakeført til samme kvalitet som i dagens situasjon i anleggsbeltet for veien. Hvis anleggsveien blir tilbakeført vil også risikoen for unnvikelseeffekter oppover i områdene rundt Ner-Skrovavatnet, Kvitdalsvatnet og Skrovadalsvatnet bli betydelig redusert. Uten tilgang med terrenggående kjøretøy vil det heller ikke være økt risiko for uttak av skog, sammenlignet med dagens situasjon.

I henhold til metodikken vurderer vi at de planlagte tiltakene samlet i permanent situasjon vil gi fra **ubetydelig endring til en noe forringet** situasjon for reindriftsverdiene lokalt i influensområdet (Statens vegvesen, 2018).

6.2.4 Påvirkning inkludert samlet belastning

Gjennom konsesjonsbehandling av en rekke vann- og vindkraftverk i reinbeitedistriktet de siste 12 årene har NVE og OED slått fast at beiteressursene til Voengel-Njaarke reinbeitedistrikt er under stort press (NVE, 2010b; NVE, 2012; NVE, 2014; NVE, 2016a; NVE, 2016b; NVE, 2017). De fremholder at eksisterende kraft- og infrastrukturinngrep trolig gir tap og driftsutfordringer som bidrar til at distriktet sliter med å få reinflokken opp mot det tillatte reintallet (NVE, 2014).

Studien av sumvirkninger ved eksisterende og planlagte vannkraftverk i Nordland peker på at de fleste årstidsbeine i Voengel-Njaarke er under stor påvirkning fra eksisterende og planlagt kraftutbygging, hvor særlig dallandskapene er utsatte (Andersen, Erikstad, & Bakkestuen, 2017). Studien påpeker at det ikke foreligger noen klar definisjon av hvor stor en påvirkning må være, før det er snakk om en sumvirkning. OEDs vurderinger om sammenhengen mellom inngrepssituasjonen og vanskene med å opprettholde reintallet i distriktet kan imidlertid indikere at den regionale påvirkningen på beiteressursene i distriktet nærmer seg sumvirkninger. Distriktet er også i en spesiell situasjon i utgangspunktet, hvor både tilgangen til barmarksbeiter og vinterbeiter beskrives som en begrensende faktor for fastsettelsen av øvre reintall i distriktet (Kosmo, 1998). Voengel-Njaarke er også blant de distriktene med lavest kalveslaktefaktor i Nordland de siste fem årene (se kap. 5.3).

Det er vanskelig å fastslå sikkert hvilken påvirkning utbyggingen av Skråvadalen kraftverk vil ha for den samlede belastningen for ressursgrunnlaget og driftssituasjonen i Voengel-Njaarke reinbeitedistrikt. Basert på tidligere vurderinger mener vi det er en risiko for at utbyggingen kan bidra til den samlede belastningen i distriktet. Summen av påvirkning fra infrastruktur og aktivitet i Bogadalen, Grytendalen og Kollsvikbugen er betydelig allerede i dagens situasjon, og har gitt merkbare endringer i reinen sin beiteadferd knyttet til dalførene. Ved utbygging av Skrovadalselva vil påvirkningen også omfatte de siste dalførene i dette dalkomplekset. Dette gjelder særlig dersom det blir bygget en anleggsvei som øker tilgjengeligheten til Agnettjønnna, med risiko for skogsuttak, reduksjon av trær med hengelav og aktivitet som kan gi ferdsel og unnvikelseeffekter videre østover mot Kvitdalsvatnet og Skråvadalsvatnet.

Unnvikelseeffektene kan føre til et betydelig tap av beite, hvis summen av inngrep gjør at beiteområdene rundt Bogadalen, Grytendalen og Skråvadalen bare blir benyttet av den reinen som er mest robust for forstyrrelser. Sammen med tidligere kraftverkutbygginger, kraftlinjer, vei- og baneinfrastruktur og annen utbyggingsaktivitet er den samlede påvirkningen på beiteressursene i distriktet både gjennom lokale direkte effekter (arealbeslag og direkte forstyrrelser), indirekte lokale effekter (unnvikelseeffekter) og kumulative effekter (sumvirkninger) betydelige. Hvis unnvikelseeffektene for utvalgte årstidsbeiter blir så store at beiteressursene ikke har kapasitet for det øvre reintallet som er fastsatt i distriktet, kan dette føre til at ressursgrunnlaget for reindrift i distriktet samlet sett blir forringet (Statens vegvesen, 2018). Hvis det er snakk om at arealer blir splittet opp eller så forringet at funksjoner brytes, kan det være snakk om en sterk forringelse (Miljødirektoratet, 2022a).

6.3 Konsekvens av tiltaket

Konsekvensgraden for et tiltak blir satt ved å sammenstille verdien av utredningsområdet med den vurderte påvirkningen fra de planlagte tiltakene. Dette skjer ved å bruke konsekvensvifta (se Figur 6-6 i Statens vegvesens håndbok V712, 2018). Samlet konsekvens for ulike utbyggingsalternativer blir videre fastsatt ved å sammenstille konsekvensgrad for ulike deler av utredningsområdet (se Tabell 6-5 i håndbok V712).

6.3.1 Konsekvens uten tilbakeføring av anleggsvei

Svært stor verdi og påvirkningen noe forringet (øvre del) gir konsekvensgraden **betydelig miljøskade (-)**. Samlet konsekvens for utbyggingsalternativet lokalt i influensområdet blir da i henhold til metodikken **middels negativ konsekvens** (Statens vegvesen, 2018).

6.3.2 Konsekvens med tilbakeføring av anleggsvei

Svært stor verdi og påvirkningen ubetydelig endring til noe forringet gir konsekvensgraden **noe miljøskade (-)**, forutsatt at anleggsveien kan tilbakeføres uten at det blir økt tilgjengelighet for gående og terrenggående kjøretøyer i permanent situasjon. Samlet gir dette **noe negativ konsekvens** for utbyggingsalternativet lokalt i influensområdet (Statens vegvesen, 2018).

6.3.3 Konsekvens av tiltaket inkludert samlet belastning for reindrift

Det er vanskelig å konkludere sikkert om hvilken grad av påvirkning de planlagte tiltakene vil ha for ressursgrunnlaget for reindrift i distriktet. I kap. 6.2.4 diskuterer vi rundt påvirkning fra utbyggingen av Skråvadalen kraftverk og hvordan denne vil kunne påvirke den samlede belastningen for ressursgrunnlaget og driftssituasjonen i Voengel-Njaarke reinbeitedistrikt. Det vil imidlertid kreve grundigere analyser og vurderinger for å kunne konkludere mer nøyaktig i dette spørsmålet, både når det gjelder påvirkning og konsekvens.

7 Innspill til arbeidet

7.1 Innspill fra Voengel-Njaarke reinbeitedistrikt

Voengel-Njaarke reinbeitedistrikt formidler gjennom telefonsamtalene at de ikke ønsker utbyggingen av Skråvadalen kraftverk i sin helhet, uavhengig av om anleggsveien bli tilbakeført eller ikke (Kappfjell, pers.med.). De er bekymret for den samlede påvirkningen fra inngrep og aktivitet i dalførene rundt Bogadalen, Grytendalen og Skråvadalen, og er redd for at økt tilgjengelighet i flere av dalførene skal gjøre det mer attraktivt å komme til Kollsvikbugen med egen båt. De er også skeptiske til om veien kan tilbakeføres til opprinnelig, naturlig tilstand uten å gi bedre tilgjengelighet enn i dagens situasjon. Dette har de dårlige erfaringer med fra andre steder i distriktet. Distriktet uttrykker også bekymring for den samlede belastningen og sumvirkninger fra utbygginger og aktivitet i distriktet som helhet.

7.2 Innspill fra Norsk Grønnkraft Utbygging AS

Norsk Grønnkraft Utbygging AS formidler gjennom muntlig kontakt at Skråvadalen kraftverk er et viktig prosjekt for dem, som de håper å kunne gjennomføre (Arntsen, pers.med.). De framholder at de ønsker å gjennomføre nødvendige avbøtende tiltak for å redusere de negative virkningene for reinbeitedistriktet i anleggsfasen, basert på dialog med distriktet. Videre er de tydelige på at de mener det vil være mulig å tilbakeføre anleggsveien til opprinnelig terreng, som ikke vil være kjørbart i fremtiden. Her viser de til at dette har vært gjennomført på en rekke prosjekter tidligere.

8 Skadereduserende tiltak

Dette kapittelet lister opp forslag til skadeforebyggende tiltak som kan bidra til å redusere risiko og skade for reindrift i forbindelse med utbyggingen av Skråvadalen kraftverk.

Forslagene er bygd opp rundt tiltakshierarkiet (the mitigation hierarchy) – et verktøy som i utstrakt grad er tatt i bruk nasjonalt og internasjonalt for å sikre at utviklingsprosjekter i størst mulig grad unngår negative virkninger for miljø og samfunn. Tiltakshierarkiet er forankret og utdypet i konsekvensutredningsforskriften og Miljødirektoratets metodikk for konsekvensutredning av klima og miljø (Lovdata, 2022a; Miljødirektoratet, 2022a). I de tilfeller det ikke er mulig å unngå skade, skal skaden begrenses eller de ødelagte områdene skal istandsettes. Som siste utvei kan kompensasjon vurderes. Rekkefølgen tiltakene blir presentert i nedenfor, er derfor veiledende for hvilken prioritet disse har i henhold til tiltakshierarkiet.

8.1 Tiltak i anleggsfasen

8.1.1 Unngå skade

- Gjennomføre anleggsarbeidet veiløst for å redusere risiko for sumvirkninger / bidrag til samlet belastning for reindrift
- Bygge kraftverket med tunnel (minimum i bratt terreng, fra kote 40 opp til inntaket)
- Legge anleggsarbeidet til en periode på året når reindriften ikke bruker området
- Gjøre avtaler om nødvendig dialog mellom tiltakshaver og reinbeitedistriktet under anleggsarbeidet, for å kunne gjøre nødvendige tilpasninger for begge parter

8.1.2 Begrense skade

- Unngå å hugge mer skog enn det som er høyst nødvendig for å skjerme forekomster av hengslav
- Vurdere om det er aktuelt at reinbeitedistriktet holder reinen unna anleggsområdet i anleggsperioden, for å unngå at reinen blir skremt og i framtiden forbinder området med frykt og fare etter at anleggsarbeidet er over (langtidseffekter med unnvikelse)
- Vurdere om tiltakshaver skal dekke utgiftene for samling av rein, evt. tilleggsføring og annet merarbeid/-kostnader for å holde reinen unna området i anleggsperioden
- Vurdere om tiltakshaver skal dekke utgifter til droner/GPS-sendere, slik at distriktet kan holde oversikt og kontroll med flokken i anleggsperioden og iverksette tiltak, hvis den nærmer seg anleggsområdet

8.1.3 Istandsette (restaurere)

- Hvis anleggsveien blir tillatt, stille krav om tilbakeføring av denne etter anleggsperioden
- Tilbakeføre anleggsområder gjennom revegetering, bruk av stedegne masser, mm. Dette bør gjøres i henhold til oppdatert kunnskap om tilbakeføring og restaurering av natur, se bla. (Hagen, Henriksen, Solli, Løkstad, & Evju, 2022)

8.2 Tiltak i driftsfasen

8.2.1 Begrense skade

- Gjøre avtale om faste dialogmøter mellom tiltakshaver og reinbeitedistriktet om drift og vedlikehold, for å kunne gjøre tilpasninger av tidspunkt, metoder, varslingsregime, mm
- Tilpasse materialbruk og fargevalg for tekniske installasjoner, for å redusere barrierevirkning av de fysiske tiltakene

9 Referanser

- Andersen, O., Erikstad, L., & Bakkestuen, V. (2017). *Sumvirkninger ved bygging av vannkraft i Nordland. En analyse av virkninger på reindrift, friluftsliv, landskap og berørte naturtyper*. NINA Rapport 1404.
- Arctic Council. (2015). *Ottawa traditional knowledge principles by Arctic Council permanent participants*.
- Arntsen, J. (pers.med.). Teamssamtale med Norsk Grønnkraft Utbygging AS v/ Joakim Arntsen 24.11.2022.
- Berg, M. (2018). *Nasjonal ramme for vindkraft - Temarapport om reindrift og annen samisk utmarksbruk*. NVE Rapport 58-2018.
- Eftestøl, S., Tsegaye, D., Flydal, K., & Colman, J. E. (2021). *Cumulative effects of infrastructure and human disturbance: a case study with reindeer*. Landscape Ecol 36 doi.org/10.1007/s10980-021-01263-1.
- Eilertsen, S. M. (2022). *Ny flyplass ved Mo i Rana - oppdatert vurdering av konsekvenser for reindriftsnæringen*. NIBIO Rapport X. Utkast fra 28.08.2022.
- Eira, I., & Sara, M. (2017). *Reindriftsnæringens erfaringsbaserte kunnskap om reindrift og rovvilt*.
- Fylkesmannsembetene. (2018). *Nasjonal ramme for vindkraft på land. Reindriftsvurderinger av analyseområder som berører samisk reindrift*. Utarbeidet av Fylkesmannen i Trøndelag, Nordland, Troms og Finnmark på oppdrag fra NVE.
- Gaare, E. (2022). *Kan vi beregne hvor mange rein beitene tåler? Foredrag på 10. nordiske reinforskningsskonferanse, 13.-15. mars 1998, Kautokeino, Norge*. Hentet fra Eptentrio Academic Publishing - UiT (25.11.2022): <http://septentrio.uit.no/index.php/rangifer/article/viewFile/1603/1506>
- Hagen, D., Henriksen, P. S., Solli, S., Løkstad, V., & Evju, M. (2022). *Hagen m.fl. 2022. Fra skytefelt til nasjonalpark. Restaurering av Hjerkinns skytefelt på Dovrefjell. NINA Temahefte 86*. Norsk institutt for naturforskning.
- Kappfjell, N. J. (pers.med.). Telefonsamtaler med distriktsleder i Voengel-Njarke reinbeitedistrikt 09.11.2022 og 23.11.2022.
- Kartverket. (2022). *Norge i bilder - 3D-kart*. Hentet fra Statens kartverk (08.06.2022): <https://norgeibilder.no/>
- Kommunekart. (2022). *Kommuneplanens arealdel og reguleringsplan - Bindal kommune*. Hentet fra Kommunekart.no (18.11.2022): <https://kommunekart.com/>
- Kosmo, A. J. (1998). *Forslag til ny distriktsinndeling i Nordland*. Utarbeidet på oppdrag fra Reindriftsforvaltningen.
- KVU Nord-Norge. (2022). *KVU for transportløsninger i Nord-Norge. Urfolks interesse og rettigheter. Del 1*. Statens vegvesen, Avinor, Kystverket og Jernbanedirektoratet.
- Landbruks- og matdepartementet. (2008). *Veileder for fastsetting av økologisk bærekraftig reintall*.
- Landbruks- og matdepartementet. (2021). *Reindrift og plan- og bygningsloven - Veileder M-0758 B. Oppdatert 16.06.2022*. Hentet fra Regjeringen (01.08.2022): <https://www.regjeringen.no/no/dokumenter/reindrift-og-plan-og-bygningsloven/id2846344/>
- Landbruksdirektoratet. (2021). *Ressursregnskap for reindriftsnæringen for reindriftsåret 1. april - 31. mars 2021. Revidert 23.03.2022*.
- Landbruksdirektoratet. (2022). *Reindriftens arealbrukskart*. Hentet fra Landbruksdirektoratet (31.03.2022): <https://www.landbruksdirektoratet.no/nb/reindrift/reindriftens-arealbrukskart>
- Lovdata. (2022a). *Forskrift om konsekvensutredninger (konsekvensutredningsforskriften) av 01.07.2017*. Hentet fra Lovdata (25.04.2022): <https://lovdata.no/dokument/SF/forskrift/2017-06-21-854>
- Lovdata. (2022b). *Lov om reindrift (reindriftsloven) av 01.07.2007*. Hentet fra Lovdata (22.04.2022): <https://lovdata.no/dokument/NL/lov/2007-06-15-40>
- Lovdata. (2022c). *Lov om Sametinget og andre samiske rettsforhold (sameloven) av 24.02.1989*. Hentet fra Lovdata (22.04.2022): <https://lovdata.no/dokument/NL/lov/1987-06-12-56>
- Miljødirektoratet. (2022a). *Konsekvensutredninger for klima og miljø, veileder M-1941*. Hentet fra Miljødirektoratet: <https://www.miljodirektoratet.no/konsekvensutredninger>

- Miljødirektoratet. (2022b). *Naturbase*. Hentet fra Miljødirektoratet (20.08.2022): <https://www.miljodirektoratet.no/tjenester/naturbase/>
- NGK Utbygging AS. (2022). *Konsesjonssøknad for Skråvadalen kraftverk. Bindal kommune, Nordland fylke*. 27.01.2022.
- NIBIO Kilden. (2022). *Reindriftskart*. Hentet fra NIBIO Kilden (14.11.2022): https://kilden.nibio.no/?topic=reindrift&lang=nb&X=7195706.12&Y=275054.87&zoom=0&bgLayer=gratone_cache
- Norconsult og Sweco. (2022). *Sammenstilling av erfaringer med over- og underganger for rein og reindrift - Dokumentasjon fra norske og svenske veg- og jernbaneprosjekter. FoU-rapport*.
- Nordland fylkeskommune. (2021). *Regional plan om vannkraft i Nordland*. Nordland fylkeskommune.
- Nordlandsatlas. (2022). *Landskapskartlegging*. Hentet fra Nordlandsatlas.no (16.11.2022): <https://nordlandsatlas.maps.arcgis.com/apps/webappviewer/index.html?id=ae0372a27b634b2cb68c042f816c569c>
- NVE. (2010a). *Konsesjonshandsamling av vasskraftsaker. Rettleiar for utarbeiding av meldingar, konsekvensutgreiingar og søknader*. NVE 3-2010.
- NVE. (2010b). *Konsesjonssaker - Tosdalen kraftverk*. Hentet fra NVE.no (18.11.2022): <https://www.nve.no/konsesjon/konsesjonssaker/konsesjonssak?id=3710&type=V-1>
- NVE. (2012). *Konsesjonssaker - Kalklav kraftverk*. Hentet fra NVE.no (18.11.2022): <https://www.nve.no/konsesjon/konsesjonssaker/konsesjonssak?id=5653&type=V-1>
- NVE. (2014). *Konsesjonssaker - Kalvvatnan vindkraftverk*. Hentet fra NVE.no (18.11.2022): <https://www.nve.no/konsesjon/konsesjonssaker/konsesjonssak?type=A-6&id=132>
- NVE. (2016a). *Konsesjonssaker - Grytbogen kraftverk*. Hentet fra NVE.no (25.11.2022): <https://www.nve.no/konsesjon/konsesjonssaker/konsesjonssak?id=6160&type=V-1>
- NVE. (2016b). *Konsesjonssaker - Grønlielva kraftverk*. Hentet fra NVE.no (25.11.2022): <https://www.nve.no/konsesjon/konsesjonssaker/konsesjonssak?id=5212&type=V-1>
- NVE. (2017). *Konsesjonssaker - Hellifossen kraftverk (tidl. Terråk)*. Hentet fra NVE.no (25.11.2022): <https://www.nve.no/konsesjon/konsesjonssaker/konsesjonssak?id=7965&type=V-1>
- NVE Atlas. (2022). *Vannkraft - Vindkraft - Nettanlegg*. Hentet fra NVE Atlas (16.11.2022): <https://atlas.nve.no/Html5Viewer/index.html?viewer=nveatlas#>
- Olje- og energidepartementet. (2007). *Retningslinjer for små vannkraftverk - til bruk for utarbeidelse av regionale planer og i NVEs konsesjonsbehandling*.
- Skarin, A. (2012). *Sammanställning av forskning gällande störningar på ren - med perspektiv på etableringar av vindkraft i renskötselområdet*. SLU Rapport 292.
- Statens vegvesen. (2018). *Konsekvensanalyser. Håndbok V712. Oppdatert august 2021*. Statens vegvesen.
- Statsforvalteren i Nordland. (2021). *Er det en sammenheng mellom tap av reinkalver og nærhet til større tekniske inngrep?*
- Strand, O., Colman, J. E., Eftestøl, S., Sandström, P., Skarin, A., & Thomassen, J. (2017). *Vindkraft og reinsdyr - en kunnskapssyntese*. NINA Rapport 1305.
- Vistnes, I., Nellemann, C., & Bull, K. S. (2004). *Inngrep i reinbeiteland. Biologi, jus og strategier i utbyggingssaker*. NINA Temahefte 26.
- Voengel-Njaarke reinbeitedistrikt. (2015). *Distriktsplan - Voengel-Njaarke reinbeitedistrikt 2015-2019*.